

MEĐUNARODNI SUD ZA KRIVIČNO GONJENJE OSOBA
ODGOVORNIH ZA TEŠKA KRŠENJA MEĐUNARODNOG PRAVA POČINJENA
NA TERITORIJI BIVŠE JUGOSLAVIJE OD 1991.

IZJAVA SVEDOKA

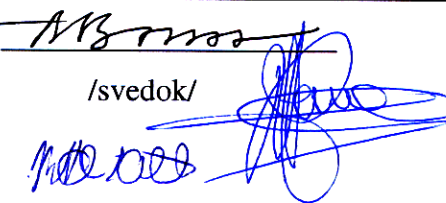
PODACI O SVEDOKU:

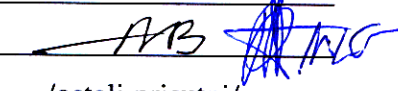
Prezime: **VASILJEVIĆ**
Ime: **Aleksandar** Ime oca:
Nadimak: **Aco** Pol: **muški**
Datum rođenja: **08. jul 1938.** Mesto rođenja: **Vitkovac, Srbija**

Nacionalnost: **Srbin** Veroispovest:
Jezik/jezici koje govori: **srpski**
Jezik/jezici korišteni u toku razgovora: **srpski i engleski**

Trenutno zanimanje: **penzioner**
Prethodno: **JNA/VJ general**

Datum(i) razgovora: **11-15 mart 2013, 17. i 19. april 2013.**
Razgovor vodio: **Roel Versonnen, Douglas Stringer (11.03.2013) Matthew Olmsted**
Prevodilac: **Vojislava Tasić**
Imena svih osoba prisutnih tokom razgovora:

Potpis:
/svedok/

Parafirali:
/ostali prisutni/

 Vojislava Tasić

/sve strane dokumenta su potpisane i parafirane na dnu strane /

I. Proceduralna istorija

1. Kancelarija tužilaštva MKSJ (Tužilaštvo) me je intervjuisalo dana 14.-18., 22.-23. i 25.-26. novembra 2001. godine; 1, 24. i 30. maja 2002. godine; 1. juna 2002. godine; 21. februara 2003. godine; 26-27. oktobra 2006. godine i 14. januara 2007. godine. Teme ovih razgovora uključivale su pitanja vezana za oružane konflikte u Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i na Kosovu. Takođe sam dao i pisanu izjavu svedoka Tužilaštvu dana 14. januara 2007. godine. Dodatno, dana 5.-6, 12.-14. i 17.-18. februara 2003. godine, svedočio sam pred MKSJ u slučaju Slobodan Milošević. Takođe sam svedočio pred MKSJ i u slučajevima Šainović (18.-19. i 22.-24. januar 200. godine) i Đorđević (8.-11. jun 2009. godine). Bio sam na razgovoru sa istražnim sudijom Vojnog suda u Beogradu, dana 18. januara 1999. godine, i svedočio sam na sudu u Srbiji dana 26. januara 2005. godine u slučaju Miroljub Vujović, et al. Dana 04.02.2013., svedočio sam kao svedok odbrane u predmetu Radovan Karadžić.
2. Shvatam da se od mene traži da opišem stvari koje znam jer sam ih video, a u svojoj izjavi jasno ću ukazati na činjenice i događaje o kojima sam saznao od drugih. Svestan sam da se ova izjava može koristiti u krivičnim postupcima. Ovu izjavu dajem dobrovoljno i opisću sve što znam prema svom najboljem sećanju.

II. Lični podatci

3. Rođen sam 8. jula 1938. godine u selu Vitkovac, opština Kraljevo, Republika Srbija. Od 1958. do 1961. godine, bio sam u Vojnoj akademiji Kopnene vojske, a 1961. godine sam počeo svoju aktivnu vojnu službu. Bio sam na različitim dužnostima Uprave za bezbednost Jugoslovenske narodne armije (JNA).¹
4. Počevši kao operativac za bezbednost 1964. godine postepeno sam napredovao i 1982. godine došao do položaja načelnika Odeljenja bezbednosti Sarajevske vojne oblasti. Od 1986. godine do 1988. godine, bio sam načelnik Kontraobaveštajnog

¹ Izjava iz 2007. godine, para. 1.

odeljenja u okviru Uprave za bezbednost (UB) Saveznog Sekretarijata za narodnu odbranu (SSNO). Godine 1988. postavljen sam za komandanta divizije u Sarajevu, a u julu 1990. godine postavljen sam za zamenika načelnika Uprave za bezbednost u SSNO-u.² Dana 22. decembra 1990. godine unapređen sam u čin generala.³

5. Dana 16. juna 1991. postavljen sam za načelnika UB. Na tom položaju ostao sam do 8. maja 1992. godine kada sam prevremeno penzionisan sa velikim brojem drugim generala JNA. U to vreme sam imao čin general majora.⁴
6. U julu 1992. godine uhapšen sam i protiv mene je pokrenut krivični postupak sa navodima da potkopavam vojsku i odbranu SFRJ, da sam zloupotrebio položaj i primio mito. Optužba za zloupotrebu položaja odnosila se na navode vezane za otkriće nelegalnog uvoza oružja iz Konstance (Rumunija). Druge optužbe odnose se na moju ulogu u oslobađanju i razmeni navodno ratnih zločinaca, uključujući Vesnu Bosanac. Svih ovih optužbi oslobođen sam aprila 1993. godine.⁵ Od tada sve do mog ponovnog aktiviranja na dužnost u Vojsci Jugoslavije (VJ) aprila 1999. godine, živio sam kao penzioner. Dana 27. aprila 1999. godine postavljen sam za zamenika načelnika Službe bezbednosti VJ. Bio sam na tom mestu do marta 2000, kada sam postavljen za savetnika po bezbednosti načelnika Generalštaba VJ. Ponovo sam penzionisan i konačno napustio vojsku 31. marta 2001. godine.⁶
7. Ponosan sam što sam bio oficir JNA i ponosan sam na svakog drugog starešinu koji je izabrao ovu profesiju svojom slobodnom voljom.⁷
8. Svestan sam da protiv mene postoji optužnica u Županijskom sudu u Osijeku, Republika Hrvatska. Optužnica me tereti za zločine počinjene protiv ne-Srba u pritvorskim objektima u Begejcima, Stajićevu, Sremskoj Mitrovici, Nišu i Staroj Gradiški u 1991. i 1992. godini. Ja osporavam ove optužbe i tvrdim da sam nevin.

² 2007. Izjava, para. 2; Milošević T. 15760.

³ Milošević T.16019; 14. novembar 2001 MKSJ intervju (traka 1/18), st.13-14.

⁴ 2007 Izjava, para. 3; Milošević T. 15760.

⁵ 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 1/18), st.15.

⁶ 2007 Izjava para. 4 i 6; 18 novembar 2001. MKSJ intervju (traka 11/18), st.39; Milošević T.15761.

⁷ Milošević T.16398.

Handwritten signature and initials in blue ink, including the letters 'VI' and a large circular mark, with the initials 'MJO' written below.

Na tom sudu se nisam pojavljivao. Međutim, pojavio sam se dva puta pred Specijalnim sudom za ratne zločine u Beogradu kako bi me ispitao hrvatski tužilac iz Osijeka. Predmet iz Osijeka je prenet na Tužilaštvo za ratne zločine u Beogradu, koje je preduzelo istragu i došlo do zaključka da nema dokaza da se protiv mene i saoptuženog Miroslava Živanovića vodi postupak. Predmet je onda vraćen u Osijek. Ne znam koji je sada status ovog predmeta u Hrvatskoj.

III. Organizacija i nadležnost Oružanih snaga SFRJ u 1991. godini

A. Ovlašćenja Predsedništva SFRJ nad Oružanim snagama

9. Osmočlano Predsedništvo SFRJ sastojalo se od predstavnika svake od šest republika i dve autonomne pokrajine SFRJ. Godine 1991. i 1992, prisustvovao sam na 3-4 sastanka između članova Predsedništva SFRJ i SSNO, i na dva sastanka Saveznog odbora za zaštitu ustavnog poretka na kome su bili prisutni i neki članovi Predsedništva. Stvarna vlast 1991. godine bila je kod republičkih rukovodilaca, dok su članovi Predsedništva bili više kao ambasadori predstavljajući svoje republike i autonomne pokrajine na sastancima Predsedništva. Predsednici republika bi rekli svojim članovima Predsedništva SFRJ koji bi stav trebali da zauzmu na sastancima Predsedništva SFRJ, i stvarno to su bili stavovi koje su oni zauzimali. Članovi Predsedništva SFRJ iz Srbije (Borislav Jović), Vojvodine (Jugoslav Kostić), Kosova (Sejdo Bajramović) i Crne Gore (Branko Kostić) uglavnom su glasali zajedno. Nakon što su ostale republike proglasile nezavisnost, ovi članovi su postali "Krnje" Predsedništvo i to krnje Predsedništvo u potpunosti je delovalo je u ime Srbije i Crne Gore.⁸
10. Po članu 240 Ustava SFRJ, oružane snage su činile JNA i Teritorijalna odbrana (TO). JNA i TO su bila dva paralelna i jednaka segmenta oružanih snaga organizovanih po različitim linijama komandovanja i principima.⁹

⁸ 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 1/18), st. 43-46, 52; 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 2/18), st.34-35; 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 3/18), st.15-16; Milošević T.15859.

⁹ Milošević T.16021, 16369.

11. Po članu 313 Ustava SFRJ, Predsedništvo SFRJ komanduje oružanim snagama SFRJ u ratu i miru. Predsedništvo je takođe određivalo plan upotrebe oružanih snaga u slučaju rata. Naređenja Predsedništva oružanim snagama prenosio je SSNO.¹⁰
12. Član 115 Zakona o Opštenarodnoj odbrani SFRJ (**Dokazni predmet 13 po Pravilu 65ter**) kaže da komandanti TO iz republika i autonomnih pokrajina odgovaraju Predsedništvu SFRJ. Međutim, ovaj zakon nije otkrivao stvarno stanje raspodele vlasti u SFRJ godine 1991. Umesto toga, ova odredba se odnosila na normalnu situaciju u kojoj je postojala ujedinjena SFRJ, Predsedništvo SFRJ funkcionisalo kao kolektivni komandant i SFRJ bila izložena spoljnoj pretnji. Unutrašnja agresija nije uzimana u obzir niti je predviđana kao mogućnost u vreme kada su pravljeni dugoročni strateški planovi odbrane godine 1988. i 1989..

B. JNA

1. Opšta struktura

13. Godine 1987. došlo je do značajne reorganizacija JNA u cilju modernizacije i smanjena vojske. Tri vojne oblasti (1., 3. i 5.), jedna pomorska oblast i jedna RViPVO oblast zamenile su ranijih pet armija. Zone odgovornosti vojnih oblasti više se nisu poklapale sa teritorijama republika. Dodatno, ranija struktura pukova i divizija zamenjena je strukturom korpusa i brigada. Broj generala se takođe smanjio sa 170 na 136.¹¹
14. **Dokazni predmet 2929 po pravilu 65ter** je šema koja prikazuje komandnu strukturu JNA u 1991. godini. SSNO, na čelu sa generalom armije Veljkom Kadijevićem, bio je pod Predsedništvom SFRJ. Kao sekretar SSNO-a, general Kadijević je bio član Vlade SFRJ. Ispod generala Kadijevića su bili zamenici

¹⁰ Milošević T.16021.

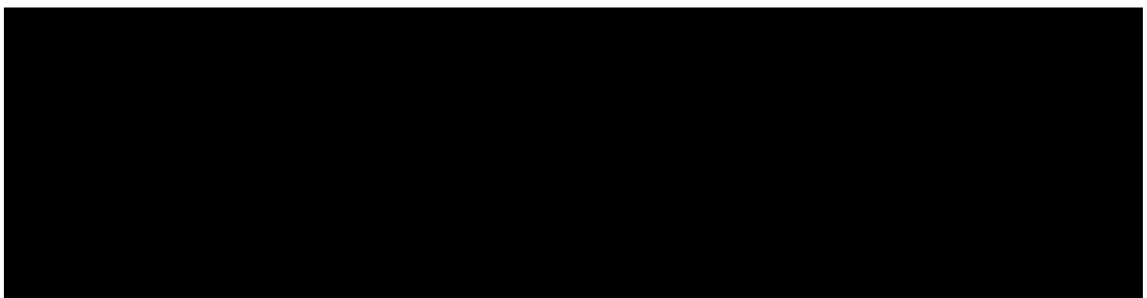
¹¹ Milošević T.15761-15762; 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 1/18), st.30-31.

sekretara (admiral Stane Brovet), načelnik Generalštaba Oružanih snaga (general Blagoje Adžić), nekoliko pomoćnika sekretara (admiral Božidar Grubišić /zamenio ga general Spirkovski/, general Šljivić, general Aleksandar Stamatović i general Marko Negovanović), načelnik kabineta SSNO (pukovnik Vuk Obradović) i načelnik UB (ja). Pet vojnih oblasti JNA bile su direktno potčinjene sekretaru SSNO, koji je mogao da kontaktira direktno sa svim podređenim jedinicama. U praksi, general je kontaktirao direktno sa.¹²

15. U slučaju neposredne ratne opasnosti ili proglašenja ratnog stanja Predsedništvo SFRJ bi postalo vrhovni komandant JNA, sekretar SSNO-a bi postao načelnik Štaba Vrhovne komande, a SSNO bi postao Štab Vrhovne komande.¹³
16. Operativne grupe, prema pravilima JNA, privremeno su formirali komandanti Vojnih oblasti kada je nekoliko jedinica koje nisu bile iz istog organskog sastava (na primer, iz različitih korpusa) delovalo na zajedničkom zadatku u istoj oblasti. Ove jedinice su mogle da uključe jedinice TO, ako bi bile prepotčinjene vojnoj oblasti. One su obrazovane da bi obezbedile efikasno komandovanje i primenu zadatka i da bi smanjile broj direktnih veza izveštavanja komandantu vojne oblasti. Pod operativnim grupama bile su taktičke grupe. Sećam se da je general Života Panić osnovao nekoliko operativnih grupa u SAO SBZS, uključujući Operativnu grupu Jug koja je delovala u Vukovaru.¹⁴

2. Uprava bezbednosti JNA

17.

¹² 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 1/18), st.41-42; Milošević T.15762-15765, 15955.

¹³ Milošević, T.15765-15766; 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 1/18), st. 40.

¹⁴ 14. novembar 2001 MKSJ intervju (traka 1/18), st.10; 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 3/18), st.9; Milošević T.15826-15828.

VT
m20

[REDACTED]

18.

[REDACTED]

19.

[REDACTED]

¹⁵ Milošević T.15849, 15938.

¹⁶ 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 1/18), st.10-11, 17-19; 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 2/18), st. 51-52.

[REDACTED]

20. [REDACTED]

21. [REDACTED]

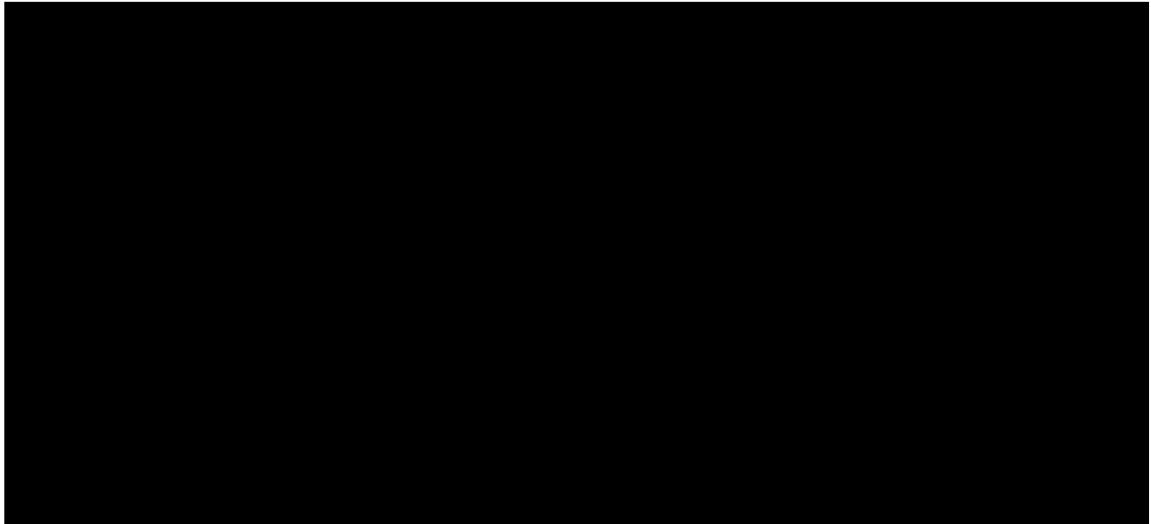
22. [REDACTED]

¹⁷ 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 1/18), st.11; 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 8/18), st.19; Milošević T.15763, 15941-15942; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st. 9.

¹⁸ Milošević T.15849, 15938-15939.

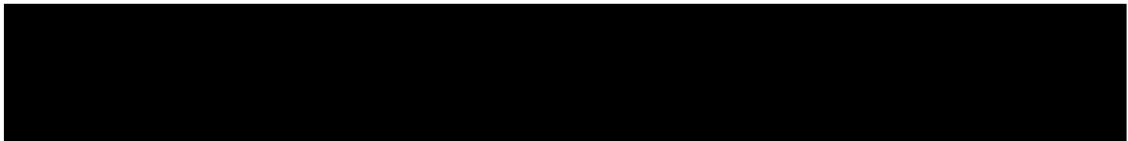
¹⁹ 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 1/18), st.11-12, 42; 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 7/18), st.19-23; Milošević T.15944-15945.

 MB
mks VT

23. Bezbednosni organi u JNA imali su obavezu, kao i drugi organi, da izveštavaju o svim zločinima koje bi počinili pripadnici oružanih snaga preko vojnog komandnog lanca. Ako informacija o takvim zločinima nije prijavljena, to bi značilo da je ona skrivena, i ko god da je skrivao ovu informaciju smatran bi saučesnikom u tom zločinu.²¹

24.

3. Jedinice JNA u Hrvatskoj 1991.

25. Prva vojna oblast, sedište u Beogradu, pokrivala je deo Srbije dole do Niša, duž zapadno od Morave prema Užicu i Crnoj Gori, celu Slavoniju, istočni i zapadni Srem, Bačku i Baranju, do mađarske granice, rumunske granice, deo bugarske granice, granice sa BiH i prema Crnoj Gori. Komandant 1. Vojne oblasti prvobitno je bio general Lukežić, potom general Aleksandar Spirkovski, a posle njega – od septembra ili početka oktobra 1991. godine do otprilike marta 1992. godine – ne sećam se tačnog datuma – General Života Panić. Panićev načelnik Štaba bio je general Vlado Stojanović, a njegov načelnik kabineta bio je pukovnik Todorović.

²⁰ 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 1/18), st.24-26; Milošević T.15943-15944.

²¹ Milošević T.16352.

²² Milošević T.15943.

Načelnik bezbednosti 1. Vojne oblasti bio je general Mile Babić. Njegov zamenik je bio pukovnik Ljubiša Petković, koji je poginuo u udesu helikoptera u drugoj polovini 1992. godine. Na čelu kontra-obaveštajne grupe 1. Vojne oblasti bio je pukovnik Bane Milovanović. U periodu od otprilike oktobra do kraja decembra 1991. godine, Pukovnik Dragić Petrušić bio je detašovan u 1. Vojnu oblast na istureno komandno mesto u Karađorđevu, i njegov je bio zadatak da koordinira rad organa bezbednosti u zoni SBZS.²³ Krajem decembra 1991. godine, postavljen je na čelo operativnog tima organa bezbednosti u KPD Sremska Mitrovica.

26. Prva vojna oblast imala je korpuse u Novom Sadu, Beogradu, Kragujevcu, Užicu i Sarajevu. Novosadskim (12.) korpusom prvo je komandovao general Bratić, a posle njegove smrti na bojištu otprilike oktobra 1991. godine (ne sećam se tačnog datuma), general Andrija Biorčević. Načelnik organa bezbednosti za 12. Novosadski korpus bio je Milić Jovanović. General Grujić je bio komandant Beogradskog korpusa. Najvažnija jedinica u Beogradskom korpusu je bila 1. Proleterska gardijska motorizovana divizija, koja je bila pod komandom generala Arandelovića. Generala Arandelovića je zamenio general Mićo Delić krajem 1991. godine. Komandant Užičkog Korpusa u 1991. godini bio je Milan Torbica.²⁴
27. Prvom gardijskom motorizovanom brigadom komandovao je pukovnik Mile Mrkšić i bio je direktno potčinjen načelniku kabineta SSNO, Vuku Obradoviću. Krajem 1990. godine ili početkom 1991. godine, major Veselin Šljivančanin je postavljen za načelnika bezbednosti Gardijske motorizovane brigade.²⁵
28. U oblasti Vukovara, formirana je Operativna grupa Jug, koja se sastojala od 1. Gardijske motorizovane brigade, jedinica iz Kragujevačkog korpusa (uključujući 252. oklopnu brigadu) i 80. motorizovane brigade.²⁶

²³ 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 1/18), st.31, 37; 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 3/18), st.11-12; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st.4.

²⁴ 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 1/18), st.31-33.

²⁵ 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 8/18), st. 19; Milošević T.15763; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st. 9.

²⁶ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 3/18), p. 9.

C. Teritorijalna odbrana

29. Teritorijalnu odbranu su u šest republika vodili Republički štabovi TO, koji su bili profesionalni vojni organi. Ovi štabovi TO su pak bili potčinjeni Predsedništvu SFRJ. Predsedništvo SFRJ je postavljalo i razrešavalo dužnosti komandante TO na osnovu predloga od strane republičkih vlasti. U skladu sa srpskim Zakonom o odbrani iz 1991., predsednik Srbije je takođe imao ovlašćenja da rukovodi srpskim oružanim snagama, uključujući i TO Srbije, ali nije imao ovlašćenja da upućuje jedinice TO u borbena dejstva. Predsedništvo SFRJ je moglo da republičke organe ovlasti da upućuju jedinice republičke TO. Međutim, ja ne znam da je 1991. godine Predsedništvo SFRJ donelo neku odluku u tom smislu. Bez takve odluke, upućivanje jedinica republičke TO od strane predsednika republike, kao što je bio predsednik Milošević predstavljalo bi zloupotrebu ovlašćenja.²⁷
30. Naoružavanje, opremanje, obuku, finansiranje, popunu i celokupnu organizaciju republičkih TO sprovodile su republike. Ovo je značilo da je veličina TO i kako su one bile opremljene variralo je od republike do republike. Do 1989. godine, oružje, municija i eksplozivne naprave TO su čuvane u njihovim skladištima. U maju 1989. godine, Predsedništvo SFRJ donelo je odluku da se sve zalihe iz skladišta TO prenesu u skladišta JNA i da se ova sredstva stave pod vojni nadzor. Sve republike, sa izuzetkom Slovenije, postupile su u skladu sa ovom odlukom. Za pristup ovim zalihama, komandant štaba republičke TO i komandant JNA određene vojne oblasti morali su da daju svoja odobrenja.²⁸
31. JNA i TO su imali svoje odvojene komandne linije po vertikali, bez horizontalnih veza između štabova republičke TO i JNA. Drugim rečima, SSNO nije bila nadležna da komanduje republičkom TO, a JNA nije izdavala svoje naredbe i planove republičkim štabovima TO, sem ako na nju nisu bila izričito preneti takva

²⁷ 15. novembar 200. MKSJ intervju (traka 3/18), p. 21; 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 4/18), st. 9-10; Milošević T.15766-15767.

²⁸ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 3/18), st. 22-23.

ovlašćenja od strane Predsedništva SFRJ. Nakon 1987., početkom godine, kada je počela reorganizacija vojske, velike nadležnosti su prenete na Sekretarijat narodne odbrane. Posebno, JNA je izgubila nadležnost nad listama vojnih obveznika i rezervista. Datoteke vojnih obveznika i rezervista prebačene su u republički Sekretarijat narodne odbrane, pa to je postala njihova odgovornost da se oružane snage popune regrutima u vreme mira i rata..²⁹

32. Ako su se jedinice TO našle u zajedničkoj akciji sa JNA, tada je Predsedništvo SFRJ moglo da narediti da se jedinice TO podrede odgovarajućoj komandi JNA.³⁰
33. TO se sastojala od prostornih jedinica koje su ostajale na istom prostoru i manevarskih jedinica. Prostorne jedinice TO su formirane prema određenim geografskim zonama i nije bilo predviđeno da one napuštaju tu teritoriju. Manevarske jedinice TO su mogle da se koriste u borbenim operacijama izvan teritorije na kojoj su one osnovane.³¹
34. Po principu jednostarešinstva ili jedinstva komandovanja, jedna komanda bi trebalo da postoji za sve oružane snage angažovane u združenim borbenim dejstvima na određenoj teritoriji. Ako je JNA dominantna vojna sila koja vodi borbene operacije na određenoj teritoriji, jedinice TO koje učestvuju u tim borbenim operacijama bi privremeno bile prepotčinjene vojnoj komandnoj strukturi. Za prepotčinjavanje TO odreda JNA bila je potrebna odluka Predsedništva SFRJ i naredba SSNO, koja je regulisala prirodu i trajanje prepotčinjavanja. Prepotčinjavanje se vršilo za konkretnu borbenu operaciju, i naredba o prepotčinjavanju je bila u pismenoj formi, sem onda kada se izdavala u hitnim situacijama. Međutim, čak i u hitnim situacijama, naredba o prepotčinjavanju se izdavala u pismenoj formi ubrzo nakon toga da bi definisala uslove prepotčinjavanja. Nakon što bi borbena operacija bila završena, prepotčinjena jedinica bi se vratila svom redovnom lancu komandovanja ili je bila prepotčinjena nekoj drugoj vojnoj jedinici, kako je bilo utvrđeno uslovima naredbe o prepotčinjavanju.

²⁹ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 4/18), st.20-23.

³⁰ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 3/18), st.20.

³¹ Milošević T.15767-15768.

35. Princip jednostarešinstva se dalje ogledao na nižim komandnim nivoima. 1991. godine, sećam se da je jedan odred TO iz Valjeva (Srbija) učestvovao u borbenim operacijama u Lovasu 1991. godine jer je bio prepotčinjen 1. Vojnoj oblasti JNA tokom tih operacija. **Dokazni predmet 6015 po pravilu 65ter** je jedan primer naredbe koju je izdao 12. korpus, a kojom se jedinice srpske TO prepotčinjavaju njegovoj komandi na osnovu naredbe 1. VO. U oba ova slučaja, do prepotčinjavanja je moglo doći samo na osnovu prethodnog ovlašćenja od strane Predsedništva SFRJ da se jedinice TO Srbije prepotčine JNA., odnosno 1.VO ..³² Ja nikad nisam video takvu naredbu o prepotčinjavanju od strane Predsedništva SFRJ
36. Jedinice TO mogu da vode borbeno dejstva nezavisno od JNA, i u tom slučaju, one zadržavaju svoj redovni lanac komandovanja, sve do Predsedništva SFRJ ako ono to pravo ne prenese na nekog drugog.³³

D. Dobrovoljci

37. Nije bilo dovoljno da je osoba samo naoružana da bi postala član oružanih snaga SFRJ. Postojali su i drugi standardi koji su morali da se ispune prema zakonu i pravilima SFRJ. Ovi standardi su se odnosili na uniforme, ambleme, linije komandovanja, i sve druge elemente koji čine oružane snage. Osobe koje nisu ispunjavale ove standarde delovale su van oružanih snaga.³⁴
38. Po zakonima i propisima SFRJ koji su na snazi od 1991. godine, dobrovoljci su primani u vojsku samo na individualnoj osnovi. Pošto bi prošli obuku, oni su slati u vojne jedinice, ne kao kompaktna grupa nego individualno prema potrebama jedinica. Na primer, dobrovoljac koji je obučen kao tenkista ili za rukovanje protivavionskim topom, bio bi poslat u jedinicu kojoj je potreban vojnik sa ovim posebnim veštinama.³⁵ Nakon što bude primljen u oružane snage, dobrovoljac je

³² Milošević T.15767-15769; svedočenje Vujović st.17.

³³ Milošević T.15767.

³⁴ Milošević T.16412.

³⁵ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 4/18), st. 33.

imao ista prava i obaveze kao i vojnik.

39. **Dokazni predmet 773 po pravilu 65ter** – naredba Predsedništva SFRJ od 10. decembra 1991. o angažovanju dobrovoljaca u oružanim snagama SFRJ – se valjano zasniva na članu 119 Zakona o opštenarodnoj odbrani SFRJ. Ona takođe sadrži i preduslove za prijem dobrovoljaca u oružane snage koji su u skladu a zakonskim propisima iz tog perioda. Nasuprot tome, **dokazni predmet 297 po pravilu 65ter** – instrukcije SSNO-a od 13. septembra 1991. o prijemu dobrovoljaca u JNA – zasniva se na neodgovarajućoj odredbi Zakona o opštenarodnoj odbrani SFRJ (član 80), i nepravilno dozvoljava licima koja se nisu odazvala vojnom pozivu, i koja su shodno tome dezuteri, da budu primljeni u JNA kao dobrovoljci. Osim toga, od UB nikad nije traženo da izvrši bezbednosne provere za ove dobrovoljce kako je predviđeno tačkom 8 ovih instrukcija

E. Civilna policija

40. Član 102 Zakona SFRJ o opštenarodnoj odbrani utvrđuje da civilna policija nije deo TO i član 104 ovog zakona utvrđuje da jedinice policije mogu da budu prepotčinjene oružanim snagama u svrhu borbenih operacija. Prepotčinjavanje jedinica civilne policije oružanim snagama zahtevalo je odobrenje i vojnog komandanta i policijskog komandanta. Ovo se obično radilo preko združenog štaba koji je planirao borbene operacije u određenom području. Odgovarajući komandant policije bi izdao naredbu kojom se jedinica policije prepotčinjava JNA ili TO. Prepotčinjavanje jedinice policije vršilo se za konkretnu borbenu operaciju i trajalo je samo dok je trajala ta operacija. Po završetku borbene operacije, jedinica civilne policije vraćala se svojim redovnim policijskim dužnostima u skladu sa lancem komandovanja u policiji i u skladu sa zakonima i propisima koji je uređuju. Štabovi JNA i TO nisu izdavali naređenja civilnoj policiji u vezi sa njihovim redovnim policijskim zaduženjima
41. Policija SBZS nije nikada bila prepotčinjena JNA u zonama borbenih dejstava u 1991 i 1992 godini.

D. Nadležnosti nad krivičnim delima i disciplinskim prekršajima

42. Ako je pripadnik vojske počinio krivično delo i organ bezbednosti JNA ili drugi organi komandovanja znaju za to, onda je bila dužnost tih organa da vertikalnom linijom lanca komandovanja izveste o krivičnom delu. Komandant ili organ bezbednosti o tom krivičnom delu bi trebalo da obaveste i istražnog sudiju vojnog suda koji bi onda izvršio uviđaj. No, jedinica vojne policije je mogla i neposredno da se angažuje na obezbeđenju mesta zločina do dolaska nadležnog istražnog sudije. Ista procedura važila je i za krivična dela koja bi počinili svi ostali pripadnici oružanih snaga, uključujući i pripadnike republičke TO, u smislu člana 3 Zakona o službi u oružanim snagama iz 1985. godine (**Dokazni predmet 23 po pravilu 65ter**). Međutim, republičke TO su imale sopstvene organe bezbednosti koji su vršili istragu i prijavljivali krivična dela koja bi počinili pripadnici TO. Budući da TO nije imala sopstvene sudove, krivične prijave bile su dostavljane vojnim sudovima JNA.³⁶
43. Ako krivično delo nije izvršio pripadnik oružanih snaga ili ako je izvršilac nepoznat ili nije očigledno da je pripadnik vojske, tada civilne vlasti imaju nadežnost nad krivičnim delom. Ovo uključuje i pripadnike jedinica dobrovoljaca i paravojnih jedinica koji su izvršili zločin nad civilima, jer izvršioci nisu bili pripadnici vojske. Ovo takođe uključuje izvršioca koji su počinili zločin dok su bili pripadnici vojske, ali su potom napustili vojsku pre no što im je suđeno na vojnom sudu. U takvim slučajevima, lokalni organi unutrašnjih poslova trebalo bi da budu izvešteni o zločinu, i oni bi bili odgovorni za obezbeđivanje mesta zločina, sprečavanje izvršioca da pobegnu i pomoć civilnom istražnom sudiji u sprovođenju istrage.³⁷
44. Ako je krivično delo počinio civilni policajac dok je bio prepotčinjen nekoj jedinici

³⁶ 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 2/18), st. 57-58.

³⁷ 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 2/18), st. 58-59.

JNA, starešina JNA ili organ bezbednosti podnosili su krivičnu prijavu vojnom sudu. Vojni sud je bio zadužen za to da odredi koje sudsko telo ima nadležnost nad krivičnim delom takvog policajca. Međutim, od trenutka kada taj policajac više nije bio prepotčinjen vojsci, civilni sudovi bi preuzeli nadležnost nad krivičnim delom takvog policajca, sem onda kada je krivično delo bilo počinjeno protiv oružanih snaga, u kom slučaju bi ostalo u nadležnosti vojnih sudova.

45. Ako bi civilni policajac počinio neki disciplinski prekršaj dok je bio prepotčinjen nekoj jedinici JNA, od prirode prekršaja je zavisilo ko je bio odgovoran da disciplinuje takvog policajca (vojska ili policija). Za manje disciplinske prekršaje, vojni starešina jedinice kojoj je takav policajac bio prepotčinjen je mogao da disciplinuje policajca na primer, tako što bi mu odredio zabranu napuštanja kasarne ili tako što bi mu dodelio druge dužnosti. Međutim, u praksi, vojni starešina bi jednostavno vratio policajca civilnoj policiji. Disciplinske mere (kao što je otpuštanje s posla, umanjeње čina i odbici od plate) za ozbiljne povrede mogli su da odrede samo komandiri civilne policije.
46. I vojna i civilna policija je imala dužnost da obezbedi mesto zločina i da prijavi svako krivično delo koji je otkrila ili o kome je obavestena, bez obzira na to da li je krivično delo počinio civil ili pripadnik oružanih snaga.

IV. Strateški ciljevi JNA tokom konflikta u Hrvatskoj

47. Ciljevi JNA u oružanom konfliktu u Hrvatskoj prošli su kroz tri faze. U početku, osnovni cilj je bio da se razdvoje strane u sukobu, to jest srpske i hrvatske snage. Kasnije, cilj JNA je bio da zaštiti jedinice JNA, koje su bile uglavnom u objektima i kasarnama koje su blokirale hrvatske snage. Od septembra 1991. godine pa nadalje, pored navedenog, cilj JNA je bio da zaštiti srpski narod od napada hrvatskih snaga. **Dokazni predmet 364 po pravilu 65ter** je izjava generala Kadijevića koja tačno odslikava ciljeve JNA tokom ovog perioda. Sećam se da je u to vreme krnje Predsedništvo SFRJ proglasilo stanje neposredne ratne opasnosti i mobilizaciju. Savezni predsednik vlade koga Kadijević pominje u trećem stavu je Ante Marković.

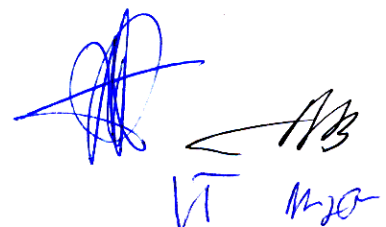
Handwritten signature and initials in blue ink, including the letters 'VT' and 'MB'.

Dokazni predmet 774 po pravilu 65ter sadrži direktive generala Kadijevića izdate 10. decembra 1991. godine, u kojima on kaže - "Naše oružane snage ulaze u novu fazu od posebnog značaja za postizanje krajnjeg cilja rata: zaštita srpskog naroda, mirno rešenje jugoslovenske krize i stvaranje uslova u kojima bi se Jugoslavija mogla sačuvati za narode koji žele da u njoj žive." Ova direktiva je u skladu sa mojim shvatanjem ciljeva JNA od septembra 1991. godine pa nadalje.

48. Oko 24. januara 1991. godine, rukovodstvo Srbije, uključujući predsjednika Miloševića, sastalo se sa slovenačkim i hrvatskim liderima i izdalo sledeću zajedničku izjavu: "Srpski narod priznaje pravo drugih naroda na nezavisnost i njihovo pravo da se tako izjasne, ali takvo pravo treba da bude primenljivo i na srpski narod takođe." Dana 30. juna 1991, Borisav Jović je na sednici Saveznog Saveta za zaštitu ustavnog poretka objavio da niko ne bi trebalo da bude prisiljen da ostane u Jugoslaviji. Posebno, ako Slovenci ne žele to, JNA bi trebalo da se povuče iz Slovenije na "nove granice" Jugoslavije. On nije naveo koje bi to granice bile.³⁸
49. U Sloveniji i Makedoniji, broj Srba nije bio veliki i zato u ovim republikama nije bilo posebnih plebiscita srpskog naroda na kojima bi se izjašnjavali za to da li da one ostanu deo Jugoslavije. Zbog toga je i povlačenje JNA iz Slovenije i Makedonije bilo mnogo lakše i mirnije no u Hrvatskoj i BIH. Bez svake sumnje, da je JNA želela da uzme i zadrži Sloveniju i Makedoniju silom, to je moglo da se uradi. U Hrvatskoj i BIH, Srbi su mislili da je njihov referendum bio pokazatelj njihove želje da ostanu da žive u Jugoslaviji. Problem je bio u tome što su Hrvati i Muslimani više –manje prihvatili da Srbi mogu da žive u Jugoslaviji, ali bi za to trebali da idu u Jugoaslaviju, a ne da nose deo teritorije sa sobom. Ova kontradikcija je vodila oružanom sukobu i građanskom ratu.³⁹ Otprilike u vreme kada je JNA počela da se raspada, izvesni visoki oficiri u Srbiji počeli su da zagovaraju ideju stvaranja Srpske vojske (Srpska Vojska) koja bi odgovarala novoj državi. General Vuk Obradović (načelnik kabineta SSNO) i general Simović

³⁸ Milošević T.15770.

³⁹ Milošević T.16394-16395.

(Ministar odbrane Srbije) bili su među onima koji su podržali ovu ideju. Predsjednik Milošević je izražavao mišljenje da Srbiji nije potrebna Srpska vojska jer je ona već imala svoju vojsku - JNA.⁴⁰

50. Meni nije bilo poznato da su čelnici JNA bili vezani za cilj Velike Srbije, mada se mogu setiti da je general Kadijević izjavio u svojoj knjizi da je armija trebala da preuzme liniju Karlobag-Virovitica. O tako nečemu su opozicione stranke u Srbiji često govorile. Vojislav Šešelj je pričao o novim granicama duž linije Karlovac-Virovitica, i Vuk Drašković na mitinzima govorio da je srpska zemlja svugde gde postoje srpski grobovi.⁴¹
51. **Ostvario sam uvid u Dokazne predmete 310** (članak iz Pobjede od 20. septembra 1991.) i **1766** (novinski intervju sa Goranom Hadžićem) **po pravilu 65ter**. U oba članka, Hadžić govori o širenju zapadnih granica oblasti SBZS kao i o uzajamnoj razmeni stanovništva i imovine (retorzija), gde bi se Hrvati iz teritorije koju drže Srbi preselili na teritoriju koju drže Hrvati, a Srbi iz teritorije koju drže Hrvati preselili na teritoriju koju drže Srbi. Mada granice koje je Hadžić zamišljao nisu bilo iste kao one koje je Šešelj definisao, bila je ista politika razmene stanovništva prema nacionalnoj pripadnosti. Hadžić je otvoreno govorio o ovakvoj politici u medijima.

V. Naoružavanje i organizovanje lokalnog stanovništva u Hrvatskoj

52. Prema informacijama koje je imala Uprava bezbednosti JNA, hrvatske vlasti su počele od početka leta 1990. godine da uvoze oružje da bi naoružavale hrvatsko stanovništvo. Kao odgovor na to, srpsko stanovništvo u Hrvatskoj počelo je da se naoružava na organizovan način u drugoj polovini 1991. godine, mada u manjoj meri nego Hrvati. U početku je oružje dobijano iz Srbije i išlo je prema Kninu. Sećam se da je lovačko oružje nabavljano preko firme Sport u Beogradu posredstvom firme koja se zvala Univerzal. U avgustu 1990. godine, srpska policija

⁴⁰ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 4/18), st. 26-28.

⁴¹ Milošević T.16195, 16224, 16373-16374.

koju je predvodio Milan Martić izbacila je Hrvate policajce iz policijske stanice u Obrovcu i Benkovcu i podelila oružje iz tih policijskih stanica lokalnim Srbima. Oni su onda uzeli oko 100 automatskih pušaka iz policijske stanice Knin i podelili ih lokalnim Srbima rezervnim policajcima. Lokalni Srbi su takode počeli da dižu barikade oko sela sa većinskim srpskim življem.⁴²

53. TO Republike Hrvatske, pod komandom generala JNA Zdravka Novoselića (Hrvat), pre konflikta ostala je etnički pomešana i Hrvatska TO nikad nije postala deo ZNG. Umesto toga, Ministarstvo Odbrane Hrvatske osnovalo je ZNG-e kao svoje oružane snage. Ministarstvo unutrašnjih poslova Hrvatske takode je počelo da uklanja srpske policajce sa njihovih mesta, a potom otvorilo 18 novih policijskih stanica u srpskim krajevima ili onim sa etnički mešanim stanovništvom.⁴³
54. U januaru 1991. godine, Predsedništvo SFRJ izdalo je naredbu da se paravojne jedinice razoružaju. Predato je mnogo oružja koje su dobili Srbi u Hrvatskoj. Poređenja radi, hrvatsko stanovništvo je predalo relativno malo oružja (427 cevi, od kojih je bilo samo 10 AK-47), a umesto toga, Vlada Hrvatske je rezervnoj policiji izdala legitimacije kao da su članovi ZNG Hrvatske, u nameri da legalizuje njihovo pravo za posedovanje oružja.⁴⁴ Kada su Hrvati odbili da se razoružaju, Milan Babić i Milan Martić počeli su da organizuju Srbe u mesnim zajednicama. Lokalni Srbi su počeli da dobijaju oružje TO iz skladišta JNA. Na teritoriji pod kontrolom Srba u SAO Krajini formirane su jedinice TO koje su opremljene i naoružane iz magacina TO koji su bili pod kontrolom JNA.⁴⁵
55. Željko Ražnatović (Arkan), Zoran Stevanović i Dušan Bandić uhapšeni su u Dvoru na Uni (Hrvatska) početkom 1991. godine pošto su uhvaćeni da švercuju oružje iz Srbije u Hrvatsku. Ovo upućuje na to da je process naoružavanja i organizovanja Srba u Krajini počeo najverovatnije negde krajem 1990. godine.

⁴² 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka7/18), st. 43; Milošević T.15774, 16145.

⁴³ Milošević 16122-16123, 16137, 16370-16371.

⁴⁴ Milošević T.15774.

⁴⁵ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka4/18), p.2.

Takođe mislim da je putem istih veza, Goran Hadžić oslobođen posle hapšenja na Plitvicama. **Dokazni predmet 93 po pravilu 65ter** je izveštaj DB-a Srbije koji otprilike datira iz vremena kada je Arkan uhapšen zajedno sa svoja dva saučesnika. On potvrđuje da je Arkan učestvovao u švercu oružja i da je imao bliske veze sa DB-om Srbije. DB Srbije nije ovu informaciju podelio sa UB, koja je pre sukoba imala malo podataka o Arkanu.⁴⁶

56. Pošto Predsedništvo SFRJ, na svojoj sednici u martu 1991. godine, nije uspeo da proglasi vanredno stanje i donese odluku o razoružavanju opšte populacije, intenzivirali su se naponi Srba u Hrvatskoj da se i oni naoružaju i organizuju, i ponovo su blokirali puteve. U drugoj polovini 1991. godine, bili su slučajevi gde su pojedini pripadnici JNA isporučivali manje količine oružja Srbima u Hrvatskoj. Na primer, sećam se da je jedan oficir bezbednosti JNA doneo jednu količinu oružja iz skladišta TO u Bihaću u Zemun (Serbia), sa namerom da ga odnese u Slavoniju. Međutim, njegov nadređeni starešina sprečio je ovu isporuku. Jednom drugom prilikom, u februaru 1992. godine, jedan pukovnik koji je takođe radio za Upravu bezbednosti JNA, bio je umešan u pokušaj da se preveze određena količina oružja iz Beograda za Srpsku Moravicu (Hrvatska). Nakon što je ovo otkriveno, ja sam ga pitao zašto se on angažovao u ovoj operaciji. Rekao mi je da je general Života Panić odobrio isporuku.⁴⁷
57. U martu 1991. godine, Srpska rezervna policija u Pakracu (Zapadna Slavonija) – po primeru Martićeve policije u Kninu – prinudila je Hrvatsku policiju da napusti policijsku stanicu. Srpska policija je ovo uradila jer nisu hteli da prihvate amblem šahovnicu koji im je nametala hrvatska vlast. Kao odgovor na to, MUP Hrvatske je poslao pripadnike snaga specijalne policije da interveneše, ovi su uhapsili 40 Srba policajaca i nekoiko članova SDS-a. Ubrzo zatim je došla JNA (Varaždinski Korpus) da razdvoji ove dve strane. Kada je JNA ušla u selo, pucnjava je prestala.

⁴⁶ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka3/18), st.30-31; 16. novembar 2001. MKSJ intervju (traka6/18), p.17; Milošević T.15772.

⁴⁷ Milošević T.15774-15777, 16167; 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 4/18), st. 4-6.

Interveniralo je PSFRJ, koje je donelo odluku da se normalizuje rad policijske stanice i da se vrati 40 srpskih policajaca koju su bili uhapšeni, i njih su stvarno vratili. Takođe sam bio prisutan u Pakracu u vreme kada je trebalo istražiti glasine da su Srbi držani kao taoci u pakračkoj crkvi. Ispostavilo se da su ovo bile lažne glasine. JNA je intervenisala u dve druge prilike da razdvoji srpske i hrvatske snage – na Plitvicama u martu 1991. godine i u Borovu Selu u maju 1991. godine.⁴⁸

58. Kada je JNA počela evakuaciju iz delova Hrvatske krajem 1991., vojska je ponela sa sobom svoje oružje iz skladišta JNA. Što se tiče oružja čuvanog u magacinima TO u Hrvatskoj, ovo oružje je ostalo u Hrvatskoj. Deo oružja iz magacina TO ranije je bio upotrebljen za naoružavanje jedinica Srpske TO koja je oformljena u SA Oblastima u Hrvatskoj. Kako su ove jedinice TO, kao što je 6. Lička divizija, bile potčinjene JNA, ja smatram ovo naoružavanje od strane JNA legalnim. Za naoružavanje jedinica Srpske TO u Hrvatskoj trebala je odluka Predsedništva SFRJ, a u operativnom smislu to je trebala da izvrši komanda JNA.⁴⁹
59. Izvesne srpske paravojne formacije u SBZS bile su naoružane Thompson automatskim oružjem. Ovo oružje bilo je deljeno iz skladišta Srpske TO. Konkretno, ja imam preciznu informaciju da je ovo oružje došlo iz skladišta TO u okolini Beograda na putu za Valjevo.⁵⁰
60. Takođe smo imali informaciju da su neki penzionisani srpski generali JNA bili u kontaktu sa lokalnim srpskim liderima u Hrvatskoj, i preko ovih linija je išao pritisak na Generalštab i JNA da im pomognu da se naoružaju lokalni Srbi. To je bilo vrme kada su srpski oficiri, i aktivni, a naročito penzionisani, koji su živeli udobno u Beogradu, pokušavali da pokažu kako su oni u kontaktu sa zemljacima iz rodnog kraja, time što su organizovali nešto što bi im tamo pomoglo.

Kada smo radili na otkrivanju organizacije i naoružavanju paravojnih jedinica u Kninskoj Krajini, saznali smo da je jedan od kanala njihovog

⁴⁸ Milošević T.16183-16188; 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 4/18), st. 7-8.

⁴⁹ Milošević T.15778-15785, 16401-16402.

⁵⁰ Milošević T.15777-15778, 16038.

snabdevanja bio Simo Dubajić, koji je prebacio lovačke puške u Knin, gde su one bile prodavane Srbima.⁵¹

61. **Dokazni predmet 958 po pravilu 65ter** sadrži transkript govora predsednika Miloševića iz februara 1992. Ono što Milošević kaže u vezi sa snabdevanjem Srba u Hrvatskoj oružjem od strane srpske vlade je tačno. Mada on takođe kaže da je Srbija obezbedila JNA jedan broj dobrovoljaca za sukob u Hrvatskoj, JNA nisu bili potrebni ti dobrovoljci. Ono što je bilo potrebno bilo je da srpska policija privede dezertere i da podrži mobilizaciju.

VI. Delovanje Srpske TO i dobrovoljačkih (paravojnih) jedinica u Hrvatskoj u 1991-1992

62. Godine 1991. bili su očigledni problemi sa pozivanjem rezervista u JNA za konflikt u Hrvatskoj. U to vreme, civilni organi vlasti ozbiljno su pravili smetnje vojnoj mobilizaciji. Opšta mobilizacija rezervnih snaga nije postojala zato što Predsedništvo SFRJ nije objavilo neposrednu ratnu opasnost do početka oktobra 1991. godine. Krilatica koja je kružila Srbijom, a predstavljena je kroz medije, bila je da Srbija nije u ratu, a predsednik Milošević je govorio da niko neće biti primoravan da ide u rat. Kao rezultat toga, veliki broj jedinica JNA nije mogao da se oformi. Jedinice JNA koje su oformljene imale su veliki broj dezertera koje je MUP Srbije odbijao da uhapsi i vrati u njihove jedinice. Ovu situaciju iskoristile su neke opozicione stranke u Srbiji da organizuju svoje jedinice i upute ih na ratište. Najčešće one su prihvatane od već formirane lokalne TO u SAO krajinama.⁵²
63. Dana 13. septembra 1991. godine, general Domazetović je u ime SSNO izdao uputstva o prijemu dobrovoljaca u JNA (**Dokazni predmet 297 po pravilu 65ter**). Prema ovim uputstvima, JNA je organizovala dva centra u Srbiji za prijem i obuku dobrovoljaca: jedan u Smederevskoj Palanci i drugi u Novom Sadu. **Dokazni predmet 339 po pravilu 65ter** je naredba generala Panića kojom se implementiraju

⁵¹ 18. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 11/18), st.50-51.

⁵² Milošević T.15796, 16405; 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 2/18), st. 45; 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 3/18), st. 42, 53; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st. 6.

uputstva Domazetovića u vezi sa centrom za obuku u Novom Sadu. Ovi centri pak, radili su samo kratko vreme, jer su se pojavili ozbiljni problemi. Dobrovoljci bi dolazili u grupama, aljkavi noseći brade i sa partijskim oznakama. Oni su odbijali da nose uniforme JNA i insistirali su da ostanu zajedno u istim kompaktnim jedinicama pre nego da budu pripojeni različitim jedinicama, što je bilo u suprotnosti sa pravilima JNA. Ja sam primao izveštaje da su ovi dobrovoljci bili nedisciplinovani i da su nanosili štetu dok su bili u kampovima za obuku. Na primer, u Smederevskoj Palanci izlazili su u grad i razbijali prozore radnji čiji su vlasnici bili Albanci.⁵³

A. Odredi TO iz Srbije

64. Umesto da pomogne JNA u naporima da mobilizuje i regrutuje vojne obveznike Vlada Srbije je ponudila da pošalje odredime TO Srbije. Krajem oktobra 1991. godine bio sam na sastanku u Ministarstvu odbrane Srbije na kome je komandant TO Srbije, general Đokić, rekao da nemaju nikakve probleme sa popunom svojih jedinica TO, i da neke jedinice TO mogu biti poslate i koristiti se tamo gde su potrebne. Raspoređivanje ovih jedinica TO na liniji fronta zahtevalo je odobrenje predsednika PSFRJ, jer je nekoliko ovih jedinica bilo angažovano na teritoriji SBZS u 1991. godini. Da li je takva odluka postojala, meni nije bilo poznato. Predsednik Milošević se nije suprotstavljao upućivanju jedinica srpske TO na ratište u Hrvatsku. Mada u skladu sa zakonom nije bila potrebna njegova saglasnost, imajući u vidu političku klimu koja je u to vreme postojala, bilo bi veoma teško da se te jedinice upute u Hrvatsku da je on bio protiv toga⁵⁴
65. Pod generalom Đokićem, načelnik Štaba TO bio je general Milovanović, a načelnik Službe bezbednosti bio je pukovnik Milinko Đoković.⁵⁵
66. Komandant TO Vojvodine bio je general Mandarić. Godine 1991., on je bio baziran

⁵³ Milošević T.15798; 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 4/18), st.33.

⁵⁴ Milošević T.15796-15797; 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka4/18), st.13; 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka4/18), st.19.

⁵⁵ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka4/18), st.10.

na isturenom komandnom mestu 1.Vojne oblasti (Karadordevo), zajedno sa generalom Životom Panićem. Kako su jedinice TO generala Mandarića, uključujući i Šajkašku brigade, učestvovala u borbenim operacijama u SAO SBZS, bilo je normalno za dva generala da koordiniraju operacije između JNA i jedinica TO Srbije. Kada je general Panić postavljen za načelnika Generalštaba VJ 1992. godine, general Mandarić je postao Panićev načelnik Štaba.⁵⁶

67. U meri u kojoj su odredi TO Srbije bili u Hrvatskoj 1991. godine, a koji pak nisu bili manevarske jedinice, ovo bi stvorilo pravni problem pošto oni nisu bili teritorijalno vezani za tu republiku.⁵⁷
68. **Dokazni predmet 406 po pravilu 65ter** je naredba prve Vojne oblasti od 12. oktobra 1991. upućena komandama 12. korpusa, 1. pešadijske gardijske mehanizovane divizije, i 1. gardijske motorizovane brigade u vezi sa neuspehom tih komandanata da u potpunosti prepotčine različite naoružane jedinice koje su delovale u njihovim zonama operacija. Ova naredba daje kao konkretan primer jedno odeljenje srpske TO iz Niša koje je bilo u oblasti Šida. Problem sa srpskom TO i dobrovoljačkim jedinicama koje su odbijale da se dovedu pod komandne strukture JNA postojao je u celoj oblasti SBZS. Ovaj problem nije bilo posledica neizdavanja naredbi o prepotčinjavanju, već neuspeha komandanata JNA u SBZS da implementiraju te naredbe o prepotčinjavanju i zavedu sistem komandovanja i odgovornosti u svojim zonama odgovornosti. Umesto toga, samo su tamo vama slate depeše po ovom pitanju, kao što je ova. Što se tiče problema sa prepotčinjavanjem u oblasti Šida, komandant generala Arandelovića je trebalo da ga smeni što nije uspeo da zavede red u toj oblasti.

B. Srpske dobrovoljačke jedinice

69. Nedovoljan broj regruta JNA takođe je otvorio vrata za formiranje različitih jedinica dobrovoljaca. Mnoge od tih jedinica dobrovoljaca formirale su političke

⁵⁶ Milošević T.15799, 15803.

⁵⁷ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka3/18), st.52.

partije, a vodile su ih politički aktivisti. Političke partije koristile su ove jedinice dobrovoljaca da poboljšaju svoj politički imidž u to vreme. One su pokušavale da nadmaše jedna drugu dokazujući svoje “Srpstvo” i bile su ponosne na to. Sećam se Šešelja kako govori na mitingu u Beogradu – da li na Trgu Republike ili pred zgradom Doma sindikata – i na kome on kaže kako šalje dobrovoljce na ratište, a to je prikazivano na televiziji.⁵⁸

70. Jedinice dobrovoljaca su išle u SBZS kao kompaktne jedinice – oko 20 njih u vodu – a njihovi pripadnici su rađe nosili četnička obeležja i kokarde, no obeležja JNA.⁵⁹ Ove jedinice dobrovoljaca nisu bile u okviru organizacije JNA ili TO Srbije. Kao što je napred opisano postojale su procedure prema kojima su dobrovoljci postajali pripadnici vojske (i u pogledu uniformi, amblema, linija komandovanja, itd.), a ove procedure nisu poštovane u slučaju jedinica dobrovoljaca koje su dejstvovalе u SBZS. Rezultat je bio da su ove jedinice dobrovoljaca bile prilično nezavisne od JNA u svojim zadacima i delovanjima. Oni su dolazili u borbenu zonu i vraćali se u Srbiju više-manje kako im se prohtelo, i za JNA su bili jako teški za komandovanje. Zbog nedostatka vojnika, jedinice dobrovoljaca su povremeno učestvovalе u pojedinim borbenim operacijama. One su obično išle iza jedinica JNA da bi “čistile” kako su oni to zvali. Mi smo primali izveštaje da su ove jedinice dobrovoljaca učestvovalе u plačkama i opijanjima tokom operacija.⁶⁰

71. **Dokazni predmet 405 po pravilu 65ter** je naredba koju je izdao general Blagoje Adžić. Pripremila ju je Uprava SSNO za moralno vaspitanje, što objašnjava upotrebu teških reči, kao što je “Ustaša”, i imajući u vidu ovakvo izražavanje, Adžić, kao NGŠ, nije trebalo da potpiše ovaj dokument. Adžić daje instrukcije da sve naoružane jedinice – bio da su JNA, TO ili dobrovoljačke jedinice – moraju da deluju pod jedinstvenom komandom JNA. **Dokazni predmet 422 po pravilu 65ter** je slična naredba generala Živote Panića njemu potčinjenim jedinicama. Obe ove naredbe odnosile su se samo na zone borbenih dejstava gde je JNA bila

⁵⁸ 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka2/18), st.46-47; Milošević T.16043-16044; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st. 6-7.

⁵⁹ 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka2/18), st. 46; Milošević T.15796, 15812.

⁶⁰ 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka2/18), st. 46; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st. 7; Milošević T.15815, 16411-16412.

dominantna snaga. Zona borbenih dejstava podrazumeva oblast u kojoj su dve zaraćene strane, u kojoj su vojske stupile u borbu ili su spremne da stupe u borbu. U zonama borbenih dejstava nema civilnih vlasti. Kada se jedna oblast oslobodi, i kada su prisutne civilne vlasti, ona više ne spada u zonu borbenih dejstava bez obzira na to da li su u toj oblasti i dalje prisutne vojne jedinice.

72. U zonama borbenih dejstava u Hrvatskoj, JNA je imala krajnju odgovornost za krivična dela koja su počinjena od strane dobrovoljačkih grupa. Ona je imala obavezu da zavede disciplinu i red među dobrovoljačkim jedinicama, bez obzira na teškoće koje je to podrazumevalo, uključujući i razoružavanje istih ili proterivanje iz zone borbenih dejstava. Izvan zone borbenih dejstava, civilne vlasti su snosile odgovornost za krivična dela koja su počinile dobrovoljačke jedinice. Na primer, krivična dela koja je počinio Arkan i njegova jedinica u oblasti Dalj nakon što je ta oblast oslobođena, predstavljali su probleme koje je trebalo da rešava civilna vlast. Vojska je imala obavezu samo da prijavi ta krivična dela svojoj komandi, koja bi ih onda prijavila civilnim vlastima. Nasuprot tome, bilo koja krivična dela koja je počinio Arkan i njegovi ljudi u gradu Vukovaru dok je ovaj grad bio zona borbenih dejstava bili su odgovornost vojske. U oblasti pod komandom OG Jug, pukovnik Mrkšić je trebalo da reaguje na krivična dela koja su počinile dobrovoljačke grupe, ali je umesto toga, on dozvolio da dobrovoljci nastave sa ovim aktivnostima nesmanjenom merom.
73. Dok su bili u zoni odgovornosti JNA, komanda JNA je snabdevala jedinice dobrovoljaca, oružjem, hranom, municijom, vozilima i gorivom. Na primer, **dokazni predmet 1241 po pravilu 65ter** je putni nalog koji pokazuje da je Branislav Vakić primio gorivo od vojske. Vakić je bio član SRS.⁶¹
74. Oko septembra 1990. godine, Uprava bezbednosti JNA primala je izveštaje o prisustvu Frenkija Simatovića, službenika DB Srbije, na Kninskom području. Početkom 1991. godine čovek zvani "Kapetan Dragan" stigao je u Knin i u kampu u Golubiću počeo sa obukom srpskih dobrovoljaca (zvanih "Knindže"). Prema

⁶¹ 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka2/18), st. 46; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st.7; Milošević T.15815, 16411-16412.

obaveštajnim podacima UB, Kapetan Dragan je doveden iz Australije posredstvom DB Srbije.

75.

76. Početkom jeseni 1991. godine, Uprava bezbednosti primila je informaciju da su Željko Ražnatović i njegova Srpska dobrovoljačka garda (koje su zvali “Arkanovi tigrovi”) vodili centar za obuku u Erdutu, u zgradi koja je ranije pripadala TO Vojvodine. U početku, bilo je oko 27-28 pripadnika Arkanovih tigrova, a prema proverama njihovih podataka, oni su bili osuđeni na ukupno 102 godine zatvora. Status ovih jedinica menjao se stalno, i vremenom njihov broj se popeo na 200-300 ljudi. **Dokazni predmeti 343, 356, 450, 455, 485 i 497 po pravilu 65ter** su svi primeri informacija koje su slate u UB lancem komandovanja u periodu septembar – oktobar 1991, a u vezi sa aktivnostima Arkana i njegovih ljudi, pre svega u

⁶² Milošević T.15774, 15789, 15808-15810, 16402; 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 3/18), st.31.

⁶³ Milošević T.15856-15858, 16041, 16320; 16. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 5/18), st.17-18.

oblasti Dalja i Erduta. Ove izveštaje je prvo primalo 1. Odeljenje UB (Kontraobaveštajno odeljenje) i 3. Odeljenje (Analitika) Podaci koji su sadržani u njima bi onda bili kompilirani i meni podneti i ja bih odlučivao da li da se informacije dostave rukovodstvu SSNO-a. Ja sam obično dostavljaio SSNO-u ovaj tip informacija, međutim, kako su za Arkanove aktivnosti bile odgovorne civilne vlasti, za generala Kadijevića je to bilo od manjeg značaja. Koliko ja znam, general Panić, general Biorčević, MUP Srbije i lokalno rukovodstvo policije SBZS nisu preduzimali nikakve korake da istraže ili spreče zločine Arkana i njegove jedinice.⁶⁴

77. Arkan je imao podršku kod generala Biorčevića, i često je bio prisutan na sastancima sa Biorčevićem u njegovom sedištu. Biorčević je dao Arkanu jedan ili dva tenka koje je vojska zarobila u Ernestinovu tako da su Arkana i njegove ljude novinari mogli da slikaju na njemu. Sećam se da sam na TV video generala Biorčevića kako hvali Arkana za njegovo učešće u združenim operacijama sa 12. Korpusom.⁶⁵
78. Takođe je postojala i jedinica policije za specijalne namene čiji je komandant bio Vasilije Mijović, a koja je dejstvovala kasnije u reonu Baranje, a imala je kamp na farmi blizu Sombora.⁶⁶
79. Druga srpska dobrovoljačka jedinica koja je delovala u SBZS godine 1991. bio je odred Leva Supoderica, pod komandom Miodraga Lančuzanina (Kamenog). Ovaj odred od 20 – 30 ljudi, je bio sastavljen od članova Srpske radikalne stranke (SRS) Vojislava Šešelja. Zbog toga o njima se često govorilo kao o “Šešeljevcima”. Vojislav Šešelj je izjavio javno da je Jovica Stanišić angažovao doborovoljce SRS-a i da ih je DB Srbije naoružao, a ovo je tvrdnja koju MUP Srbije nikada nije poricao. Kada je Kameni stigao u oblast Vukovara, on je postao komandant ne samo svog odreda, već i drugih jedinica dobrovoljaca SRS u toj oblasti, uključujući i mali broj lokalnih Srba. On je bio pod uticajem lokalnih vlasti SBZS, uključujući i

⁶⁴ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 3/18), st. 35; Milošević T.15790.

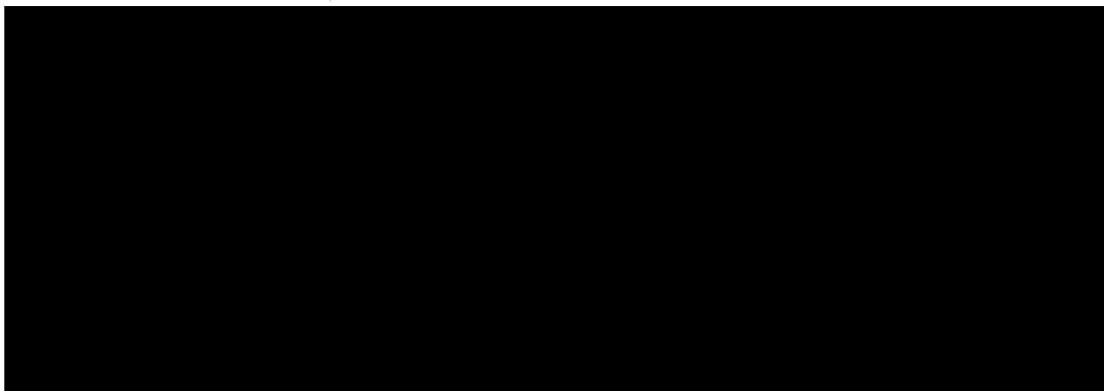
⁶⁵ 16. Novembar 2001. MKSJ intervju (traka 6/18), st. 35; 22. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 12/18), st.7-9.

⁶⁶ Milošević T.15790, 15809.

komandanta TO SBZS Radovana Stojičića. Mada je Kameni slušao naređenja pukovnika Mrkšića, on ih nije poštovao ako bi mu Stojičić naredio da uradi nešto drugo⁶⁷

80. U Šidu, dana 28. oktobra 1991. godine, imao sam informativni susret sa zamenikom načelnika bezbednosti u 1. Vojnoj oblasti, pukovnikom Petkovićem. Posetio sam ga da bi razgovarali posebno o informaciji koju sam primio u vezi nedavne likvidacije Hrvata u Lovasu i Tovarniku. Obavestio me je da je tamo bilo nekoliko jedinica Srba dobrovoljaca koje su bile aktine u reonu Šida i šire, a koje nisu bile pod komandom JNA. Posebno, Petković je pomenuo prisustvo jedinice koja se nazivala “Dušan Silni”, a koja je bila u reonu Zapadnog Srema. Ovom jedinicom je upravljao Ljuban Devetak i sastojala se uglavnom od ljudi iz reona Stare Pazove, a koji su podržavali Jovićevu partiju Srpske narodne obnove. Oni su bili odgovorni za izvršene zločine protiv hrvatskog stanovništva u Lovasu. Deset članova “Dušana Silnog” obezbeđivali su za Devetka, uključujući Aleksandra Nikolaidisa, Zorana Obrenovića, Nikolu Vukovića, Ljubodraga Jelića, Petronija Stevanovića, Kostu Gvozdenova, Dragana Bogića i Zorana Kosijera. Ovi ljudi su odgovorni za to što su terali hrvatske civile da hodaju kroz minsko polje u Lovasu. Devetak je bio na čelu Mesne zajednice Lovas, ali ga na to mesto nije imenovala JNA i JNA se nije mešala u delovanje “Dušana Silnog”.⁶⁸

81.

⁶⁷ Milošević T.15812; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st. 7.

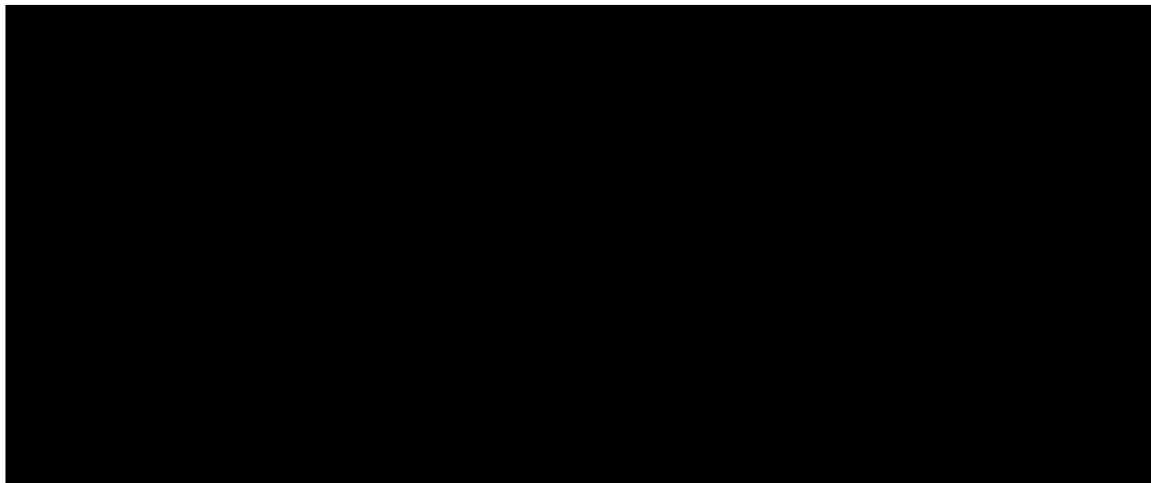
⁶⁸ 16. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 6/18), st.34-35; Milošević T.15790-15791; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st. 5-6.

⁶⁹ 16. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 5/18), st.33-35; 16. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 6/18), st. 34; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st. 4; Milošević T.15790-15791, 15809.

Handwritten signatures and initials in blue ink, including "VT", "MS", and a large stylized signature.

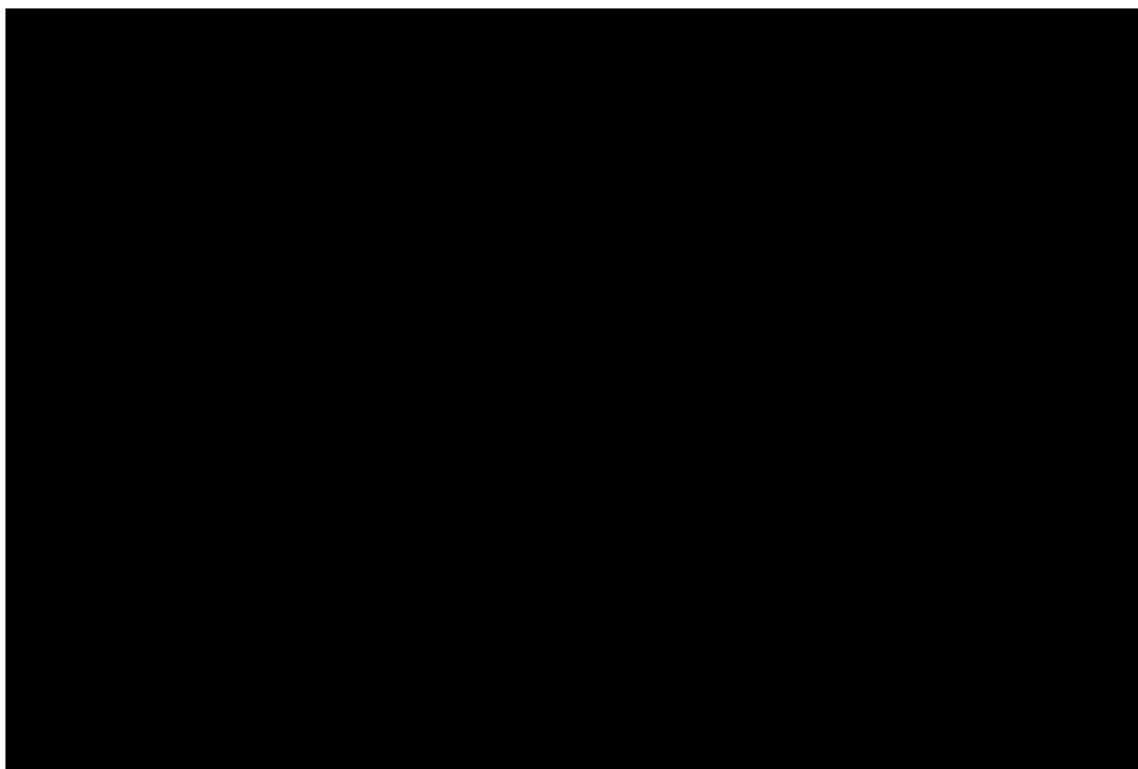
82. Dodatno, pukovnik Petković me je izvestio da su postojali neki kampovi u reonu Šida gde se primaju i obučavaju dobrovoljci. Jedan od njih je bio kamp Lipovača (između Šida i Iloka), u kome je bilo oko 100 dobrovoljaca.⁷⁰

83.

71

84.

⁷⁰ Milošević T.15790.

⁷¹ Milošević T.15791-15792.

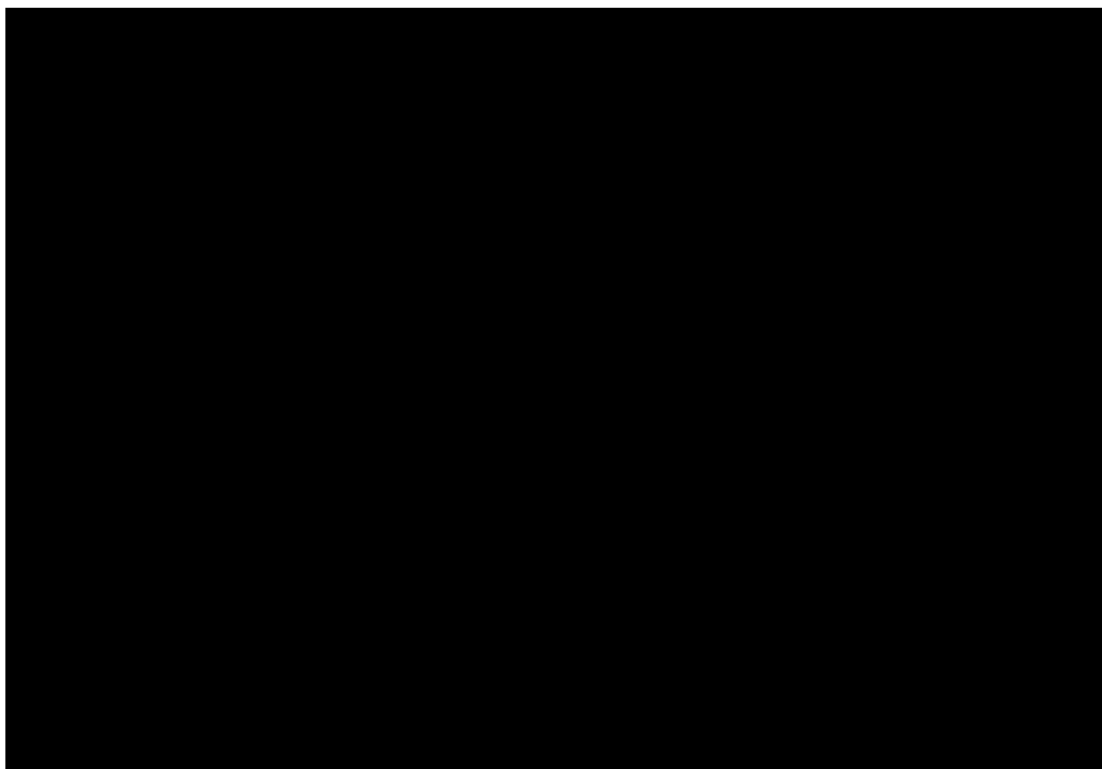
AB VT
MKR

85.

73

86.

⁷² Milošević T.15792-15795.

⁷³ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 4/18), st.39-41.

Handwritten signatures and initials in blue ink, including "AB", "MLO", and a large stylized signature.

87. Mada nisam imao nikakvih konkretnih informacija u pogledu veze između Ministarstva odbrane Srbije i jedinica dobrovoljaca koje su delovale u Hrvatskoj 1991. godine, imao sam utisak da između njih postoji veza. Tokom sastanka 28. oktobra u Ministarstvu odbrane Srbije, general Simović je jasno dao do znanja da je on kontaktirao Kapetan Dragana i da će oni regrutovati i obučiti dodatne dobrovoljce iz Srbije. Ja sam kasnije saznao vezano za taj konkretni pokušaj da je samo mali broj ljudi regrutovan i da je cela stvar propala i ovo je potvrđeno u odgovoru koji je dalo Ministarstvo odbrane Srbije na pitanje koje je postavio Vojislav Šešelj decembra 1991 (**Dokazni predmet 780 po pravilu 65ter**). Mogu da primetim da je Šešelj već imao dobrovoljce u Hrvatskoj i da je postojalo rivalstvo između njega i Kapetana Dragana .⁷⁵
88. Još da dodam, kada sam dolazio u Ministarstvo odbrane, zahtevano je da ostavim na ulazu u zgradu oružje koje sam zadužio u JNA. Kada sam pitao zašto Arkan ulazi u Ministarstvo odbrane sa Heckler-om, stražar na ulazu mi je jednostavno rekao, "Pa, ti nisi Arkan."⁷⁶
89. Suprotno situaciji u SAO SBZS, manje je bilo jedinica dobrovoljaca koje su u 1991. godini delovale u SAO Krajini. Izvesne političke partije pokušavale su da pošalju jedinice dobrovoljaca u Krajinu, ali lokalni Srbi ove jedinice nisu rado primali jer su oni nosili brade i kokarde. Kao rezultat toga, oni nisu dugo ostali u Krajini i vraćali bi se u Srbiju. U oktobru 1991. godine jedinica od 300 članova Srpska garde partije Srpskog pokreta obnove (SPO) Vuka Draškovića, počela je da deluje u Krajini, jednog momenta pod komandom dva kriminalca sa nadimcima "Giška" i "Beli". Giška je ubijen oko Knina. **Dokazni predmet 475 po pravilu 65ter** je odgovor MUP-a Srbije na jedno drugo pitanje koje je postavio Vojislav Šešelj, a koje se odnosi na ovu jedinicu Srpske garde. **Dokazni predmet 575 po pravilu**

⁷⁴ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 3/18), st.54-56; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st. 6; Milošević T.16329-16330, 16333-16334.

⁷⁵ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 4/18), st.32.

⁷⁶ Milošević, T.15808.

65ter je izveštaj 221. motorizovane brigade iz novembra 1991, koji potvrđuje da je ova jedinica Srpske garde održavala zaseban status u odnosu na JNA. Ovaj izveštaj takođe ilustruje probleme sa rezervistima, mobilizovanim na ratište za jednomesečnu vojnu vežbu, koji su se pridružili dobrovoljačkim jedinicama na kraju tog perioda.⁷⁷

90. **Dokazni predmeti 691, 692, 724, 742, 971, 973 i 974 po pravilu 65ter** su izveštaji i službene beleške vezane za ubistva velikog broja hrvatskih civila i vojnika u Škabrnji (SAO Krajina), a koje su ubile jedinice lokalne srpske TO i četničke paravojne grupe u novembru 1991. godine. Mada nisam upoznat sa ovim događanjima, verujem da su ovi dokumenti autentični izveštaji organa bezbednosti JNA. Dokazne predmete 691 i 724 pripremio je major Branislav Ristić, koji je pripadao organa bezbednosti 180. motorizovane brigade.⁷⁸
91. Uprava bezbednosti JNA imala je informacije da su jedinice dobrovoljaca koje su dejstvovala u SBZS bile angažovane u plaćkanju napuštenih kuća i drugim kriminalnim radnjama. General Kadijević i rukovodstvo SSNO bili su svesni prisustva jedinica dobrovoljaca u SAO SBZS i problema koje su oni izazivali, s' obzirom da su organi bezbednosti JNA nadgledali i obaveštavali o ovim jedinicama. **Dokazni predmet 446 po pravilu 65ter** je primer jednog izveštaja o kriminalnim aktivnostima dobrovoljačkih jedinica u oblasti SBZS na osnovu podataka koji su dobijeni od različitih izvora operativnih saznanja. Poslao ga je načelnik 1. Odeljenja UB (Kontraobaveštajno) organima bezbednosti u komandi 1. Vojne oblasti da bi ih obavestio o ovim operativnim saznanjima i da bi dostavio instrukcije o formiranju komisije koja bi trebalo da istraži jedan incident u kome je učestvovao jedan kapetan JNA u Negotlancima. Mada sam ja naveden kao lice koje je odobrilo izdavanje takvih instrukcija, ne mora da znači da sam ja to uradio, budući da je moj načelnik Odeljenja mogao da izda takvu naredbu u moje ime. Informacije slične onim sadržanim u ovom dokumentu bi bile dostavljene rukovodstvu SSNO-a, ali sa manje detalja.

⁷⁷ 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 7/18), st. 44-45; Milošević T.15802.

⁷⁸ Milošević T.15948-15955; 1. june 2002. MKSJ intervju, st.84; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st.7.

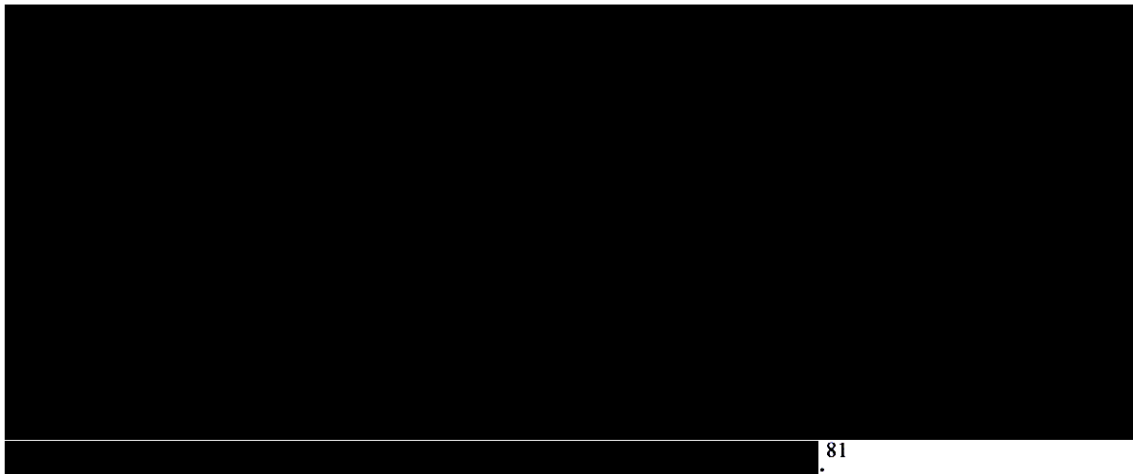
92. Slične informacije su takođe slate drugim kanalima, uključujući i linijom organa za politička pitanja u 1. Vojnoj oblasti – to je potpukovnik Eremija. Dana 28. novembra 1991. godine, ja sam obavestio direktno generala Kadijević da su neki članovi jedinica dobrovoljaca bili nezadovoljni svojim finansijskim statusom i da su insistirali da im se plati ista plata koja se isplaćuje rezervistima. Ovo nije prihvaćeno jer oni nisu bili na listi JNA rezervista. Kako su ratne operacije u Vukovaru već bile završene i u drugim delovima SBZS, jedinice dobrovoljaca su još bile u regionu vršeći zločine, Kadijević je odlučio da protera ove jedinice. Dana 7. decembra, Kadijević je napisao izveštaj Predsedništvu SFRJ zahtevajući da oni odobre njegovu odluku i narede svim jedinicama dobrovoljaca angažovanim van vojske da budu razoružane i raspuštene u zonama odgovornosti JNA. Izveštaj je sadržao i procene u vezi pljačke I likvidacija koje su se dogodile SBZS. Predsedništvo SFRJ izdalo je naređenje dana 10. decembra 1991. godine, koje je sadržano u **Dokaznom predmetu 773 po pravilu 65ter**.⁷⁹
93. Nisu sve jedinice dobrovoljaca postupile u skladu sa naredbom od 10. decembra. Na primer, Arkanova jedinica je nastavila da deluje u SAO SBZS, što pokazuje **dokazni predmet 873 po pravilu 65ter**, izveštaj koji je UB primila od pukovnika Milića Jovanovića januara 1992. Ja sam razgovarao sa Jovanovićem o Arkanovim vezama sa pripadnicima rukovodstva JNA u istočnoj Slavoniji u februaru 1992. **Dokazni predmet 6040 po pravilu 65ter** je kontrola koja je sprovedena u skladu sa naredbom komande 1. Vojne oblasti – i on potvrđuje da je jedinica Crnogorca takođe nastavila da dejstvuje u SBZS izvan komande JNA.
94. **Dokazni predmet 6079 po pravilu 65ter**, izveštaj 80. motorizovane brigade od 21. januara 1992., pokazuje da su Šešeljevi Četnici i druge grupe dobrovoljaca ostali u Vukovaru iako su se borbena dejstva u tom gradu završila. Takođe pokazuje da je TO SBZS delovala nezavisno od JNA u to vreme. Ova informacija je poslata generalu Biorčeviću, koji se u to vreme zalagao za formiranje dobrovoljačkih jedinica u SBZS da bi se omogućio prelazak na profesionalnu vojsku u ovoj oblasti,

⁷⁹ Milošević T.15818-15819; Vujović svedočenje, st.31-32.

kako on navodi u **dokaznom predmetu 6084 po pravilu 65ter**. On je sa svim dobrovoljačkim jedinicama, uključujući i Arkanovce, postupao kao da se radi o lokalnim odredima TO pod 12. korpusom, kako se vidi iz **dokaznog predmeta 6050 po pravilu 65ter**, izveštaja iz njegove komande od 12. decembra 1991., upućenog komandi 1. Vojne oblasti. Međutim, ovo je bio prosto pokušaj da se ovi dobrovoljci zadrže u toj oblasti, i ove jedinice nisu zaista bile pod komandom JNA. U dokaznom predmetu 6084 po pravilu 65ter Biorčević takode govori o stvaranju “treće” Jugoslavije, što se odnosi na političku ideju Jugoslavije u kojoj se nalaze svi Srbi.

95. Dana 28. januara 1992. godine, general Života Panić naredio je pukovniku Petkoviću da stupi u kontakt sa Radovanom Stojičićem i upozori ga da Arkanova jedinica i “Dušan Silni” moraju da napuste oblast na kojoj je bila locirana JNA. Badžin odgovor je bio da nema problema pošto bi on ove jedinice uključio u sastav jedinice specijalne policije koju je formirao MUP Srbije. Međutim, kao što se može videti iz **dokaznog predmeta 967 po pravilu 65ter** (izveštaja koji je primila UB marta 1992) Arkanova jedinica je ostala u istočnoj Slavoniji i nastavila da se bavi nelegalnim aktivnostima ⁸⁰

96.

⁸⁰ Milošević T.15819-15822; 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 2/18), st.11; 18. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 11/18), p.7; Vujović svedočenej, st. 26.

⁸¹ Milošević T.15819-15822; 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 2/18), st.11; 18. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 11/18), st.7.

Handwritten signatures and initials in blue ink, including what appears to be 'JB' and 'hso'.

C. TO SBZS

97. Mora da se pravi razlika između TO SBZS i TO Srbije. Jedinica TO Srbije bila je mobilisana i raspoređena u borbenoj zoni po dogovoru sa Generalštabom JNA. Tako je ona bila potčinjena komandi jedinica JNA na terenu. TO SBZS bila je oformljena od vlade samoproklamovane Srpske autonomne oblasti SBZS i zato ova TO nije imala legitimitet kao deo OS SFRJ.⁸²
98. Takođe je postojala znatna razlika između TO SBZS i TO SAO Krajina. U SAO Krajina, TO je bila oformljena u skladu sa tada važećim pravilima u SFRJ koja su regulisala osnivanje štabova i jedinica TO. Ovo je značilo da su načelnici štabova TO bili uglavnom aktivne starešne JNA. Poznato mi je da su u SAO Krajinu upućivani brojni viši oficiri, koje su personalni organi JNA, postavljali na komandne i štabne dužnosti u jedinicama TO. Ovo se vidi iz **dokaznog predmeta 308 po pravilu 65ter**, naredbe iz septembra 1991, koju je izdao načelnik personalnog odeljenja SSNO JNA je smatrala da je delovanje jedinica TO u SAO Krajini po propisima, i ove jedinice su bile prepotčinjene jedinicama JNA koje su dejstvovalе u tom regionu.⁸³ **Dokazni predmet 572 po pravilu 65ter** je pismo Komande 2. Ličke brigade, od 12. novembra 1991. godine, upućeno Milanu Martiću u kome se razmatra naredba SSNO-a da se sve jedinice TO Krajine u oblasti brigade stave pod komandu 6. Ličke divizije. Sećam se da je general Kadijević doneo odluku da oformi 6. Ličke diviziju u avgustu 1991. godine, i to je u kontekstu onoga što sam ja rekao o jedinicama TO u SAO Krajini da su bile pod komandom JNA.⁸⁴
99. Nasuprot tome, TO SBZS nije osnovana po postojećim propisima po zakonima SFRJ. Na primer, Goran Hadžić se protivio tome da prihvati aktivne oficire JNA za komandante TO SBZS. Ja ne znam ni jednog aktivnog višeg oficira JNA da je postavljen za načelnika Štaba TO u SAO SBZ. Umesto toga, oficiri TO SBZS bili su lokalni taksisti i radnici, i to je bio jedan od načina na koji je Hadžić kontrolisao

⁸² 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 3/18), st. 47.

⁸³ Milošević T.15798-15799.

⁸⁴ Milošević, T.15828.

ono što je zvao “njihova” TO. Čak i oni oficiri JNA koji su obavljali te dužnosti do početka konflikta u SBZS bili su zamenjeni. Na primer, , ja sam na to gledao kao na para-teritorijalnu organizaciju koja je postojala van postojećih pravila koja se odnose na oružane snage. Posledica toga je bila da TO SBZS nije bila potčinjena ni komandi JNA niti TO Srbije. [REDACTED]

[REDACTED]⁸⁵

100. [REDACTED]

[REDACTED]⁸⁶

101. Dana 11. oktobra 1991., prisustvovao sam koordinacionom sastanku u Ministarstvu odbrane Srbije kome je prisustvovao pukovnik Tumanov (moj zamenik), ministar odbrane Simović i njegov zamenik Kuzmanović, Zoran Sokolović (ministar unutrašnjih poslova), načelnik DB Srbije Zoran Janačković i komandant TO Srbije Đoković. Na tom sastanku, Simović je kritikovao organizovanje Srba u SBZS i otpor od strane Gorana Hadžića i njegovih ljudi prema sugestijama od strane Ministarstva. Ne sećam se konkretnih problema o kojima se raspravljalo na ovom sastanku, međutim, u to vreme je Ministarstvo odbrane Srbije pružalo pomoć TO SBZS tako što je služilo kao kanal za zahteve za pomoć koje su Hadžić i jedinice njegove TO na terenu upućivali vladi Srbije. Osim toga, sećam se da je opšti utisak bio da SBZS deluje suviše nezavisno u odnosu na vladu Srbije, kao da je to jedna mala država. Sokolović je uveravao Simovića da će Hadžić i njegovi ljudi da se potčine vladi Srbije jer oni znaju ko ih je postavio na vlast i ko im pomaže.

102. Pregledao sam **dokazni predmet 4822 po pravilu 65ter**, (video zapis od 14:55 do

⁸⁵ Milošević T.15799-15801; 18. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 9/18), st. 29-30.

⁸⁶ Milošević T.15805-15806.

[Handwritten signatures and initials in blue ink]

16:39). Prvi deo ovog video zapisa je sastanak kome prisustvuju general Života Panić i Goran Hadžić. Ne prepoznajem druga vojna lica i civile prisutne na ovom sastanku. Budući da je Hadžić bio glavni čovek u SBZS, nije bilo neuobičajeno da se on sreće sa komandantom 1. Vojne oblasti. SBZS se proglasila paradržavom, i vlada SBZS je bila priznata kao legitimna vlast u vezi sa problemima koji bi nastali na toj teritoriji, tako da nije bilo ograničenja da je JNA sastaje sa njom. Drugi deo ovog video zapisa je prenos vesti u kojima se izveštava da je Hadžić izjavio da će TO SBZS poštovati poslednji sporazum o prekidu vatre i da smatra da će Vukovar uskoro da bude obnovljen. Kao predsednik SBZS, Hadžić je imao ovlašćenja nad lokalnom TO.

103. Kada su dobrovoljačke jedinice političkih stranaka dolazile u SBZS, one bi se javljale komandama lokalne TO, a ne komandantu JNA brigade u toj oblasti. Iz toga se vidi da su jedinice lokalne TO i jedinice srpskih dobrovoljaca delovale nezavisno od JNA.
104. Pokazan mi je **Dokazni predmet 380 po pravilu 65ter** – odluka Velike narodne skupštine SBZS od 9. oktobra 1991. godine kojom se TO SBZS stavlja u okvire oružanih snaga SFRJ. Godine 1991. ja nisam znao za tu odluku. Vlada SBZS nije imala tu moć da jednostrano stavi TO u okvire JNA. Da bi se ova odluka primenila, trebala je da bude prosleđena Predsedništvu SFRJ, koje je kao Vrhovni komandant trebalo da je usvoji i izda odluku kojom JNA ima pravo zapovedanja nad TO SBZS. Prema mome saznanju, to se nikada nije desilo na saveznom nivou, niti je SSNO bio upoznat sa takvom odlukom. U svom izveštaju komandi 1. proletherske gardijske mehanizovane divizije od 9. decembra 1991., **dokazni predmet 6044 po pravilu 65ter**, potpukovnik Dokić daje jasnu procenu situacije kada pita koja je svrha registrovanja vojnih obveznika u njegovoj zoni odgovornosti ako lokalni štab TO nije zvanično stavljen pod komandu JNA. Osim toga, on pravilno identifikuje problem, naime da lokalne civilne vlasti saslušaju JNA, ali onda ne izvršavaju dogovorene zadatke.⁸⁷

⁸⁷ 17. Novembar 2001. MKSJ intervju (traka 7/18), st.8-9; 18. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 9/18), st.10-13.

105. Štaviše, čak i da je Predsedništvo SFRJ usvojilo ovu odluku, po Ustavu SFRJ, TO-e koje su bile deo oružanih snaga SFRJ, ostajale su nezavisne od JNA. Jedinica TO je stavljana pod komandu JNA samo ako je PSFRJ donelo takvu odluku i onda bi bila prepotčinjavana sa ciljem borbenog dejstva.⁸⁸
106. Neposredno po padu Vukovara, video sam Gorana Hadžića na televiziji kada je bila sednica Vlade SAO SBZS. On je bio na podijumu u nekoj velikoj sali i Željko Ražnatović je stajao odmah do njega. Hadžić je proglasio TO SBZS oružanim snagama SBZS i takode je objavio da je Arkan bio komandant njegove specijalne garde. **Dokazni predmet 981 po pravilu 65ter** je autentični izveštaj koji su 1. i 3. odeljenje UB primili od organa bezbednosti 1. Vojne oblasti. On opisuje jedan incident iz februara 1992, u kome je Arkan napao oficira vojne policije na ulazu u Vukovarsku bolnicu dok je pratio Hadžića u krug bolnice⁸⁹
107. Dana 25. februara 1992. godine, bio je sastanak u Vukovaru na kojem su bili general Života Panić, general Mandarić, Jovica Stanišić, Radovan Stojičić i Goran Hadžić. Na sastanku, su postavljeni novi komandanti Štaba TO SBZS. Organ bezbednosti JNA me je informisao da su dva bivša oficira TO Srbije - Radovan Trajković i Branko Ćurčić – bila postavljena na najviše položaje u TO SBZS. Meni je ovo izgledalo neobično, s' obzirom da je bila uobičajena praksa da se postavljaju vojna lica ili vojni stručnjaci na ova mesta.⁹⁰

D. Vojska RSK (SVK)

108

[REDACTED]

Ovu odluku– koja je preneti 2. i

4. Vojnoj oblasti u **dokaznom predmetu 1075 po pravilu 65ter**– donelo je Krnje

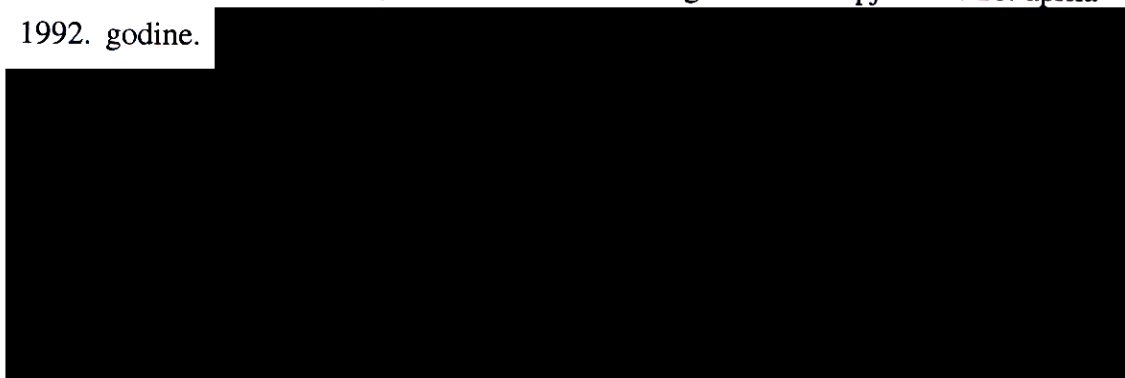
⁸⁸ 18. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 9/18), st.12.

⁸⁹ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 3/18), st. 64; 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 7/18), st. 9; Vujović svedočenje, st.13-14.

⁹⁰ Milošević T.15801-15802, 15807; Vujović svegočenje, st.26.

[Handwritten signatures and initials]

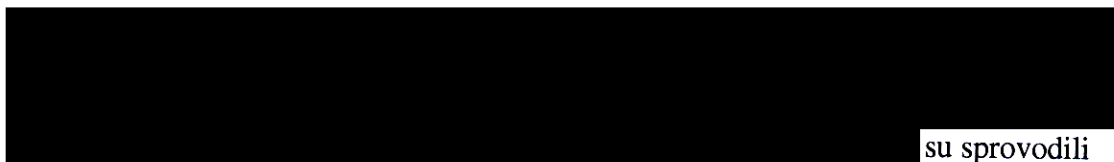
Predsedništvo SFRJ krajem aprila ili početkom maja 1992. godine, posle sastanka između Branka Kostića (predsednika Predsedništva SFRJ), generala Blagoja Adžića (sekretara SSNO) i predsednika BiH Izetbegovića u Skopju dana 26. aprila 1992. godine.

⁹¹

109. **Dokazni predmet 1038 po pravilu 65ter**, je naredba Personalne uprave SSNO-a od 22. aprila 1992., kojom se jedan broj oficira JNA koji su rođeni u Hrvatskoj upućuje u Glavni štab TO RSK. Budući da je ovaj dokument nastao pre nego što je u Bosni formirana VRS, on se ne odnosi na pritiske na oficire JNA koje opisujem u prethodnom stavu. Umesto toga, ovi oficiri su upućivani u RSK da bi pomagali RSK u pripremama za odbranu.

110.

su sprovodili mobilizaciju svih građana (i ne samo pripadnika vojske) sa teritorije BiH i Hrvatske, a koji su u to vreme živeli u FRJ. Građani koji se nisu odazvali na mobilizaciju bili su pokupljeni.⁹²

111. TO RSK i SVK objektivno su bile dve posebne oružane snage koje su pripadale RSK, a VJ nije vršila komandne funkcije nad starešinama ove dve vojske. Ipak, VJ nastavila je da obezbeđuje oružane snage RSK kadrovima, nabavkama i da daje finansijsku podršku. Kao deo demobilizacionih aktivnosti JNA u skladu sa

⁹¹ Milošević T.15831-15836; 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 7/18), st. 26, 30-32.

⁹² Milošević T.15832, 1537.

Handwritten signatures and initials in blue ink, including 'AB' and 'm20'.

Vansovim planom, oružje i municija JNA su slati MUP-u RSK i TO da bi se opremile njihove jedinice. Ovo se vidi iz **dokaznog predmeta 972 po pravilu 65ter**, naredbe 1. Vojne oblasti kojom se vojna oprema preraspoređuje jedinicama TO SBZS, od 10. marta 1992. **Dokazni predmeti 1017 i 1031 po pravilu 65ter** su naredbe iz aprila 1992. godine koju je izdao pomoćnik sekretara SSNO za logistiku, general-pukovnik Vladan Šljivić, a u vezi formiranja logističke baze Glavnog Štaba TO RSK. Ova vrsta vojne institucije, koja je potpala pod TO RSK, nije ranje postojala u RSK. Logistička baza je vrlo složena institucija koja podrazumeva brojne materijale, materijalna sredstva i kapacitete za popravku. **Dokazni predmet 1017 po pravilu 65ter** pominje takode i zdravstveno osiguranje. JNA/VJ je nastavila da obezbeđuje zdravstveno osiguranje i podršku oružanim snagama SVK kroz vojne zdravstvene institucije.⁹³

112. **Dokazni predmet 1048 po pravilu 65ter**, naredba 2. Vojne oblasti, od 25. aprila 1992. godine, za davanje municije za popunu policijske stanice MUP-a u Korenici (SAO Krajina), izdato u skladu sa strogo poverljivom odlukom SSNO-a, i konsistentno je sa praksom naoružavanja komponente rezervista u oblasti koja je bila pod kontrolom međunarodnih snaga. **Dokazni predmet 1019 po pravilu 65ter** je izveštaj 2. Vojne oblasti o sastanku od 13. marta 1992. između predstavnika SSNO-a, komande 2. Vojne oblasti, i predstavnika MUP-a RSK i TO RSK u vezi sa opremanjem policije i jedinica TO. Sećam se da sam prisustvovao ovom sastanku kome je prisustvovao i Milan Martić. Sve ovo je bilo u skladu sa Vansovim planom da se JNA povuče iz Hrvatske i da se oružje i oprema stavi pod sistem duplog ključa i pod nadzor međunarodnih snaga.⁹⁴

113. **Dokazni predmet 1917 po pravilu 65ter** je pismo general majora Mileta Novakovića iz SVK, datirano 7. decembar 1993, a upućeno general potpukovniku Momčilu Perišiću iz VJ, u kome je spisak 81 pripadnika vojske koji su napustili SVK bez dozvole i nisu se odazvali pozivu SVK. Ovo je primer žalbe načelniku

⁹³ Milošević T.15853-15855.

⁹⁴ Milošević T.15785-15786; 17 Novembar 2001 MKSJ intervju (traka 7/18), st.34.

Štaba VJ na pripadnike VJ koji su rođeni u RSK, da se vrate u svoje jedinice.⁹⁵

114. Pripadnici SVK i VRS koji su ranije bili pripadnici JNA/VJ održali su veze sa svojim ranijim jedinicama. To je bilo kao da su ovi pripadnici samo privremeno postavljeni van vojske Jugoslavije. Kako su njihove porodice živele u Jugoslaviji, oni su dolazili da ih posećuju, i tada su imali prilike da imaju i neformalne kontakte sa svojim ranijim starešinama. Verovatno su pitali da li su njihova ranija mesta popunjena i da li bi bilo ikakve mogućnosti za njih da se vrate u svoje ranije jedinice. **Dokazni predmet 1932 po pravilu 65ter** je naredba Komande 18. Korpusa SVK, pukovnika Milana Čeleketića, o načinu kako da se obezbede materijalna sredstva od VJ. Ovaj dokument potvrđuje da je postojao način da VJ snabdeva SVK, a dalje pokazuje da su pojedinačno komandanti SVK koristili svoje lične veze sa VJ da bi došli do zaliha. [REDACTED]

[REDACTED] U nekoliko prilika, VSO SRJ je potvrdila unapređenja u više činove koje su oni dobili od RSK i Vlade RS. Ovi činovi su im verifikovani i kada su se vratili u VJ. **Dokazni predmet 1069 po pravilu 65ter**, predlog predsednika Gorana Hadžića VSO SRJ za dekretom kojim se verifikuje unapređenje Borislava Đukića u čin general majora, je primer ovoga.⁹⁶

VII. Uloga MUP-a Srbije u vojnom organizovanju Srba

115. [REDACTED]

[REDACTED]⁹⁸

116. [REDACTED]

⁹⁵ Milošević T.15836.

⁹⁶ 17 Novembar 2001. MKSJ intervju (traka 7/18), st. 31-34; Milošević T.15837-15839, 15855-15857, 15858-15859.

⁹⁷ 16. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 5/18), st. 6-7, 10; Milošević 15860-15865.

⁹⁸ 16. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 5/18), st. 14-16.

[Handwritten signatures and initials in blue ink]

117. Iako MUP Srbije nije bio direktno uključen u organizaciju grupa dobrovoljaca političkih partija, oni su ih tolerisali I nisu preduzeli nikakve mere da spreče njihovo formiranje ili aktivnosti. Kako ove jedinice nisu bili vojni kadrovi, odgovornost civilne policije je bila da prati i reguliše njihove aktivnosti.¹⁰⁰

118.

101

119.

102

120. Gledajući političku klimu u 1991. i 1992. godini, ja sam smatrao predsednika Miloševića vrlo jakim političkim vođom sa neospornim političkim autoritetom. Svako mu se obrađao sa velikim poštovanjem. On je mogao da utiče na četiri člana krnjeg Predsedništva SFRJ, i ja nemam nikakve sumnje da je Milošević imao jak uticaj u odnosu na ključne pozicije u Vladi Srbije, uključujući ministra odbrane, ministra unutrašnjih poslova i komandanta TO. Imenovani na ove i druge pozicije bili su ljudi u koje je on imao posebno poverenja.¹⁰³

121. Praktično, MUP Srbije bio je direktno potčinjen predsedniku Miloševiću. Zbog

⁹⁹ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 3/18), st.32-33; 16. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 5/18), st.7; Milošević T.15885-15890, 16061, 16064, 16319-16320.

¹⁰⁰ Milošević T.16046-16048.

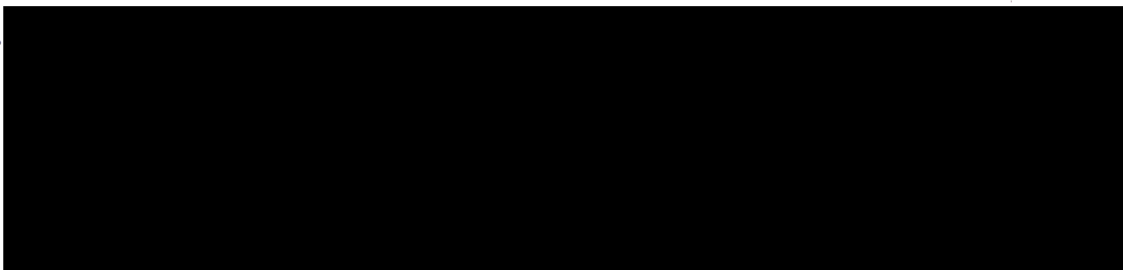
¹⁰¹ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka3/18), st. 45-46, 63; Milošević T.16323.

¹⁰² 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka3/18), st.36-37.

¹⁰³ Milošević T.15859-15860; 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 2/18), st.35-36; 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka3/18), st.28.

ovakvog hijerarhijskog odnosa, Milošević je bio obavešten o svim važnim informacijama koje je skupljala DB Srbije.¹⁰⁴ Kada je Milošević izabran za predsednika Jugoslavije, DB Srbije je nastavila da njega direktno obaveštava pre nego novog predsednika Srbije, Milana Milutinovića. Kroz MUP Srbije Milošević je naoružavanjem i opremanjem savremenom borbenom tehnikom i sredstvima praktično imao svoju vojsku.

122.

105

123. Predsednik Milošević je takođe povećao svoj uticaj nad vojskom u 1991. Još polovinom 1991. godine pokušavao da prikupi podatke o kadru u SSNO, a naročito generalima JNA, da bi kasnije uticao koje treba penzionisati kao nelojalne a koje zadržati u vojsci i postaviti na rukovodeće dužnosti.¹⁰⁶

124. Dok je general Kadijević bio savezni sekretar za NO, predsednik Milošević nije mogao da utiče na kadrovanje u JNA. Dana 9. januara 1992. general Kadijević se penzionisao i situacija se promenila. Već u januaru, Milošević je govorio da će vrlo brzo oterati iz Generalštaba sve nepozdane i nesposobne. To se krajem februara 1992 i dogodilo bez konsultovanja načelnika Generalštaba i načelnika personalnog, što je bio presedan u odnosu na raniju praksu i proceduru.¹⁰⁷

125. Do oktobra 1991. godine, brojni generali koji nisu bili Srbi bili su sklonjeni sa svojih položaja, uključujući: generala Josipa Gregorića (Hrvat), Savezni podsekretar iz Hrvatske, generala Mileta Ružinovskog (Makedonac), načelnik Štaba

¹⁰⁴ Milošević T.15815, 15860-15863

¹⁰⁵ Milošević T.15904.

¹⁰⁶ 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 2/18), st.15-17; Milošević T.15902-15903.

¹⁰⁷ Milošević T.15911-15912.

Prve uprave, Konrada Kolšeka (Slovenac), komandanta operacija sever-zapad, generala Spirkovskog (Makedonac), komandanta centralnog ratišta i generala Zvonka Jurjevića (Hrvat), komandanta vazduhoplovstva. Na ocenu o pouzdanosti starešina u JNA, uticalo je i to da li su možda oženjeni suprugama iz neke od do tada otcepljenih republika.¹⁰⁸

126. Krajem februara 1992. godine, general Blagoje Adžić (koji je zamenio generala Kadijevića kao sekretar SSNO-a) primio je listu od 33 generala koji su trebali da budu penzionisani, bez da su o tome prethodno konsultovani. Znajući ko je u stvari prava vlast general Adžić nije nazvao PPSFRJ koji je bio stvarno nadležan za generale, da pita za razloge penzionisanja, nego Miloševića koji je tada bio predsednik Srbije i nije imao nikakva zakonska ovlašćenja prema generalštabu JNA.¹⁰⁹

127. Dana 5. marta 1992. godine, predsednik Milošević me je pozvao na razgovor preko jedne veze. Na sastanku, Milošević me je pitao da li mogu izveštaje UB da šaljem direktno njemu, a ne MUP-u Srbije navodno ne verujući da mu ih sve dostavljaju. Uprava bezbednosti svoje izveštaje nije slala nijednom republičkom rukovodstvu, pa ni rukovodstvu Srbije. Bilo mi je jasno da je Milošević pokušavao da dobije informacije o unutrašnjoj situaciji u JNA, a koja je bila dostupna samo najvišem vojnom vrhu. Na ovom sastanku sam pitao Miloševića zašto je moj zamenik general Tumanov, zamenjen, a on je odgovorio, "Kada u makedonskoj vojsci oni postave Srbina za zamenika načelnika njihove službe bezbednosti, tada ćemo mi postaviti Tumanova ovde za načelnika." Ja predpostavljam da je posle ovoga inicirana procedura za moje sklanjanje kao načelnika UB.¹¹⁰

128. U martu 1992. godine, general Života Panić (u to vreme načelnik Štaba Vrhovne komande JNA) naložio mi je da udaljim iz Uprave bezbednosti sve one koji nisu Srbi i Crnogorci. Rekao sam mu, "Druže generale, Vama onda ne treba Uprava

¹⁰⁸ Milošević T.16075-16077, 16107-16114, 16362-16364; 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 4/18), st. 30.

¹⁰⁹ Milošević T.15913-15915.

¹¹⁰ 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 2/18), st. 2-6; Milošević T.15908-15910, 16075.

bezbednosti jer ocene o pouzdanosti kadra u vojsci možete dobiti od Kadrovske uprave Generalštaba. Jer, kad ona izbací sve one koji nisu Srbi i Crnogorci, svi koji budu ostali biće pouzdan kadar.” Dalje sam mu rekao da dok sam ja načelnik UB-a niko neće biti sklonjen po nacionalnoj osnovi. Ipak, kada sam ja zamenjen, moj naslednik Nedeljko Bošković sproveo je ovu politiku.¹¹¹

129. Dana 8. maja 1992. godine, još 38 generala su penzionisana, od kojih dvojica – ja i general Tumanov – nismo ispunjavali ni jedan od uslova predviđenih zakonom za penzionisanje. Za svoje penzionisanje saznao sam dok sam bio na terenu u BiH i kada sam se vratio u Beograd, general Adžić mi je rekao da o ovom penzionisanju je opet odlučeno bez konsultacija sa njim i Personalnom upravom. Mada je predsednik SFRJ, Branko Kostić potpisao listu, on se kasnije pravdao da je samo pročitao listu, o kojoj je neko drugi odlučivao. Dana 11. maja 1992. godine, general Života Panić je unapređen u načelnika Generalštaba VJ. U isto vreme pukovnik Nedeljko Bošković je promovisan u generala mada nije ispunjavao ni minimalne zakonske uslove za to unapređenje. Pouzdano znam da je iza ovakvog kadrovanja stajao MUP i SDB Srbije.¹¹²

130. Godine 1993. neposredno nakon mog sudskog oslobađanja od krivice generali Bošković i Domazetović su odmah penzionisani. General Bošković je napisao pismo predsedniku Miloševiću tražeći da promeni ovu odluku i da budu penzionisani makar na kraju godine. General Domazetović je faktički penzionisan na kraju godine, ali Boškovićev zahtev nije odobren. Ponovo, ovo govori da Bošković nije pisao pismo predsedniku Jugoslavije, koji je u to vreme bio Dobrica Čosić, i nadležan da o tome odlučuje, nego je umesto toga pisao predsedniku Srbije jer je znao da je to mesto gde se moć stekla i ko stvarno odlučuje.¹¹³

131. **Dokazni predmet 1674 po pravilu 65ter** je pismo Milana Martića i generala Novakovića, od 9. juna 1993. godine, upućeno srpskom predsedniku Miloševiću u kome se žale da VJ nije ispunila svoje obaveze prema RSV u pogledu snabdevanja

¹¹¹ Milošević T.16362-16364; 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 4/18), st. 29-30.

¹¹² Milošević T.15915-15917.

¹¹³ Milošević T.15916.

municijom i rezervnim delovima iI zahtevaju da Milošević izvrši pritisak na Generalštab VJ da se obezbedi ovaj material. Pod normalnim okolnostima, ovo pismo bi bilo upućeno predsedniku SRJ kao komandantu VJ. Predsednik Srbije bio je samo jedan od članova Vrhovnog saveta odbrane SRJ. Ipak, oni su se ovde obraćali osobi za koju su verovali da ima faktički uticaj i koji je mogao izdavati naredbe kroz Generalštab VJ da bi se ovi zahtevi odobrili. To je kao u dokaznom predmetu u **dokazni predmet 1695 po pravilu 65ter**, koji je pismo predsednika RSK Gorana Hadžića, od 24. juna 1993, upućeno predsedniku Miloševiću kojim se zahteva vojni kadar, municija i oprema i on moli Miloševića da utiče na Generalštab VJ kome su zahtevi i predstavljeni, da se to realizuje. Drugi primer gde RSK traži intervenciju predsednika Miloševića je **dokazni predmet 1900 po pravilu 65ter**, Izveštaj o stanju, od 25. novembra 1993. poslao načelnik štaba SVK, general major Borislav Đukić a poslato predsedniku Miloševiću lično, između ostalih. General Đukić primećuje da je stigla nova grupa aktivnog vojnog kadra iz VJ dana 23. novembra 1993. i koji se žale na loš odaziv na mobilizaciju. Ovo je kontekst u kome su pripadnici VJ slati u SVK, I zahtev Miloševiću da interveniše tako da oni koji nisu odgovorili na mobilizaciju nateraju se da moraju da odgovore.¹¹⁴

VIII. Bitka za Vukovar

132. Dana 14. septembra 1991. godine, na sastanak SSNO unet je telegram koji je izveštavao o blokadi kasarne u Vukovaru već 20 dana, da su istrošili svoje reserve hrane i vode, da je više vojnika koji su poginuli, a ne mogu da se sahrane. General Kadijević je naredio admiralu Brovetu da zamoli Henry Wynaendts da prenese poruku Franji Tudjmanu o ultimatumu da se kasarna u Vukovaru deblokira odmah ili će on biti odgovoran za rat velikih razmera. Wynaendts je molio Generalštab da bude strpljiv u naredna 24 sata, ali Hrvatska je odbila da se povinuje zahtevu, I umesto toga je uhapsila nekoliko oficira JNA u Zagrebu. Tudjman je insistirao da se Hrvatska brani u Vukovaru i da ona ne napada nikoga. Sledećeg dana, 15. septembra 1991. godine, veće jedinice JNA su bile u pokretu i izdata je naredba da

¹¹⁴ Milošević T.15839-15844.

se kasarna deblokira. To je kada je opšti napad na Vukovar počeo.¹¹⁵ Do otprilike 5. oktobra 1991. godine, JNA je uspešno postigla cilj deblokade kasarne u Vukovaru.¹¹⁶

133. Oružane snage koje su učestvovala u bitci za Vukovar uključivale su JNA 1. Gardijsku motorizovanu brigadu pod komandom pukovnika Mrkšića, koja je stigla u SBZS krajem septembra 1991. sa ciljem da ubrza deblokadu kasarne u Vukovaru. Druge jedinice uključene u borbu uključuju ove iz Novosadskog korpusa pod komandom generala Biorčevića, oklopnu brigadu iz Kraljeva i 80. Motorizovanu brigadu iz Kragujevca. Dodatno, 252. LBA eskadrila, pod komandom generala Stevanovića, učestvovala je u vazdušnom napadu. Nekoliko jedinica TO Srbije takođe je učestvovalo u operacijama, uključujući odrede iz Čačka, Kragujevca i Veljeva. Kada je general Panić oformio Operativnu grupu Jug, Mrkšić je postavljen za komandanta te operativne grupe.¹¹⁷

134. TO SBZS I paravojna grupa Leva Supoderica su takođe učesovale u borbi za Vukovar. **Dokazni predmet 456 po pravilu 65ter** ilustruje stanje u TO SBZS. Ovaj dokument, datiran 18. oktobar 1991. godine, izdao ga je TO SBZS u Šidu, "legalizuje" odred Leva Supoderica kao deo TO Vukovara, što postavlja pitanje kakav je status odreda bio pre ovog dokumenta. **Dokazni predmet 496 po pravilu 65ter** je odluka datirana 29. oktobar 1991. godine, potpisao pukovnik Mrkšić, komandant Operativne grupe Jug, kojim daje zadatke jedinicama pod komandom Operativne grupe u napadu na Vukovar. Odluka pominje da su odred Leva Supoderica, odred Petrova Gora i vod dobrovoljaca iz Novog Sada pridodati Jurišnom odredu 1 za ovaj zadatak. Primetite da se ni odred Leva Supoderica niti odred Petrova Gora pominju kao odredi "TO", nego samo kao odredi sa nekim lokalnim nazivima. Ono što ovde vidimo je jednostavno izraz dve improvizovane lokalne jedinice TO ni sa jednim od uobičajenih atributa koje bi jedinice TO Srbije trebalo da imaju. Bazirano na informaciji koju sam imao u to vreme, neki

¹¹⁵ Milošević T.16192-16193.

¹¹⁶ 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st. 14; Vujović svedočenje st. 62.

¹¹⁷ Milošević T.15926-15927; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st. 4-5, 7; Vujović svedočenje st.15.

dobrovoljci iz jedinica TO SBZS su učestvovali u pljačkama, nakon prolaska jedinica JNA i zauzimanja pojedinih mesta ili delova grada.¹¹⁸

135. Na osnovu moje obuke kao oficira JNA, jasno je da Vukovarska bolnica ne bi mogla biti legitimni cilj granatiranja i bombardovanja, pogotovu ako je bio obeležen kao bolnica. Ovo je slučaj čak i ako su naoružani ljudi bili unutar bolnice, jer ishod konflikta u Vukovaru nije zavisio od otpora pruženog u bolnici.¹¹⁹
136. Vukovar sam posetio pet puta tokom 1991. godine. Prvi put sam došao u Vukovar na dan ili oko 1. oktobra, jer su tada stradali starešine i vojnici iz gardijske brigade sa kojima sam razgovarao samo neki dan ranije u Beogradu. Starešine iz protivtenkovske jedinice požalile su se na pukovnika Mrkšića što je neke od njihovih komandira zadržao kod seba na KM u Negoslavcima i što ih nije obišao a položaju.¹²⁰
137. Drugi put sam posetio Vukovar jedan dan pre nego što je Vojislav Šešelj došao u Vukovar i održao govor u Vukovaru u kom je izjavio da su njegovi dobrovoljci bili uključeni u borbeni dejstva dok jedinice JNA nisu u istoj meri angažovane, nego su pune izdaje i dezerterstva. Tokom boravka u Vukovaru, major Šlijvančanin me je uopšteno informisao o bezbednosnoj situaciji i problemima u zoni u kojoj je bila raspoređena Brigada.¹²¹
138. Moja treća poseta bila je sredinom novembra 1991. godine, kada je general Kadrijević obišao komandante gardijske brigade, gardijske divizije i 12. Korpusa u Dalju. Ja sam učestvovao u tom obilasku. Došli smo helikopterom, a o obilasku je izvešteno i na televiziji.¹²²

¹¹⁸ Milošević T.15933-15936; 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 8/18), st.28; Vujović svedočenje st.16.

¹¹⁹ 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 8/18), st.17-18.

¹²⁰ 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 8/18), st. 20-21, 30-31; Milošević T.16385; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st.10; 1. jun 2002. MKSJ intervju , st.63; Vujović svedočenje st.12, 40.

¹²¹ 18. January 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st.7-8; Vujović Vujović svedočenje, st.12.

¹²² 1. jun 2002. MKSJ Intervju , st.18-19.

139. Moja četvrta poseta Vukovaru je bila 19. novembra 1991. godine. Odlučio sam da odem u Vukovar na povratku sa sastanka u Milićima nakon što sam čuo da je grad pao. Te večeri, pukovnik Tumanov i ja smo otišli kod majora Šljivančanina i organa bezbednosti brigade u Negoslavicima. Raspoloženje je bilo dobro zato što je akcija bila konačno završena. Informisan sam da se po naređenju generala Panića iz podruma i ruševina Vukovara evakuise stanovništvo koje se šalje u Šid i Sremsku Mitrovicu, gde su Crveni krst i vlasti organizovale njihov prihvata. Šljivančanin nam je rekao da u susednoj prostoriji ima tri zarobljenika, uključujući i Marina Vidića. Ja nisam pokazao posebno interesovanje da se susretnem sa tim zarobljenicima iako je Šljivančanin insistirao na tome i otvorio vrata prostorije u kojoj su Vidić i ostali bili držani. Upitao sam ga zašto oni nisu bili prebačeni u Sremsku Mitrovicu, gde je po naređenju generala Panića već bio formiran sabirni centar za zarobljene pripadnike ZNG i osumnjičene da su bili pripadnici paravojnih sastava RH. Ovde želim da istaknem da ja nisam znao da su u ovo vreme kod generala Mrkšića već bili neki organi bezbednosti iz 1. VO koji su upućeni kao ispomoć komandi brigade u evakuisanju stanovništva koje je bio beć u toku.¹²³
140. Dana 20. novembra, nalazio sam se u Beogradu, a u svojoj beležnici sam zapisao da sam od organa bezbednosti u Šidu primio izveštaj da se 1,300 zarobljenika sa područja Vukovara već nalazi u pritvoru u KP domu Sremska Mitrovica, a da se još 1,050 zarobljenika nalazi u autobusima van kruga objekta.¹²⁴
141. Dana 21. novembra, prisustvovao sam prijemu u SSNO u Beogradu na kome je domaćin bio general Kadijević, a na kojem su general Života Panić, general Biorčević, pukovnik Mrkšić i komandant TO Vukovar (za koga sam kasnije čuo da je Miroljub Vujović) bili odlikovani.¹²⁵
142. Peti i poslednji put sam posetio Vukovar između 22. i 25. novembra 1991. godine, kada sam sa pukovnikom Tumanovim i generalom Vuletićem upućen da bi se rešili problemi sa nekim dobrovoljcima koji su protestvovali zato što im vojska

¹²³ 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st. 10; Vujović svedočenje st.12-13, 33.

¹²⁴ 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st. 8.

¹²⁵ Vujović svedočenje, st.14-15, 17.

nije isplatila naknadu za vreme koje su proveli u Vukovaru. Razgovarali smo sa tom grupom i videli da na kapama i šlemovima nose razne oznake.¹²⁶

143. Pukovnik Nebojša Pavković je takođe bio raspoređen u Vukovaru na mestu koordinatora ispred Kabineta SSNO. **Dokazni predmet 4929 po pravilu 65ter** (od 00:17:33 do 00:18:16) je video snimak na kojem se vidi rasprava majora Šljivančanina i predstavnika MKCK na mostu u Vukovaru da dan ili oko 20. novembra 1991. godine. Muškarac u vojnoj uniformi koji se vidi u prvom planu pored Šljivančanina je pukovnik Pavković.¹²⁷
144. Major Šljivančanin, delom zbog manjka iskustva na mestu oficira bezbednosti, a delom zbog svog karaktera, nije izvršio svoje kontraobaveštajne dužnosti. Umesto toga, nastavio je da se ponaša kao policajac, što je i bio, krećući se ratištem, ne da bi sakupio informacije nego da bi se slikao kao ubacuje granatu u minobacač. On je podnosio svoje izveštaje načelniku za bezbednost u kabinetu SSNO, i bio je u direktnom kontaktu i sa Vukom Obradovićem. Šljivančanin me je 29. novembra 1991. usmeno izvestio o nekim problemima vezanim za antiteroristički vod Brigade. Tom prilikom, tražio sam od Šljivančanina da sastavi izveštaj o svemu što se dešavala iz kontraobaveštajnog i obaveštajnog ugla. Bio sam apsolutno nezadovoljan izveštajem koji mi je Šljivančanin nekoliko dana kasnije poslao preko OB K SSNO zato što se u njemu nisu nalazila nikakva kontraobaveštajna pitanja. On je pisao kao da je bio komandant – a ne kao organ bezbednosti. Nigde se u izveštaju nisu pominjali zarobljenici iz vukovarske bolnice ili masakr na Ovčari. Ja sam onda rekao načelniku Odeljenja bezbednosti Kabineta SSNO da Šljivančanina treba podučiti o čemu treba da piše. S obzirom na to da je Šljivančanin bio podređen Kabinetu SSNO, o njegovom statusu je mogao odlučivati samo načelnik kabineta SSNO ili Savezni sekretar.¹²⁸

145. Vojno-medicinska Akademija je uputila tim sudskih veštaka, na čelu sa Dr.

¹²⁶ Vujović svedočenje, st.13.

¹²⁷ Milošević T.15930-15931; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st. 5; 1. jun 2002. MKSJ Intervju, st.15-16.

¹²⁸ 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 8/18), st.20-23; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st.10-11; Vujović svedočenje, p.24.

Stankovićem, u Vukovar kako bi obavili ekshumaciju i obdukciju. Uprava bezbednosti nije imala nikakve veze sa radom ovog tima, niti smo o tome upoznati ili obaveštavani.¹²⁹

146. Dana 22. decembra 1991. godine, general Kadijević je vanredno unapredio pukovnika Mrkšiću u čin generala na osnovu njegovih rezultata na ratištu. Takođe je vanredno unapredio i majora Šljivančanina u čin potpukovnika, iako sam ga upozorio da je Šljivančanin direktno učestvovao i neuspehom vojnom udaru protiv Kadijevića krajem septembra 1991. godine.¹³⁰

IX. Zločini u Hrvatskoj

A. Minsko polje u Lovasu

147. Dana 23. oktobra 1991. godine sam primio nepotpune informacije od načelnika Odeljenja bezbednosti 1. Vojne oblasti, generala Babića, o događaju u kome je veliki broj civila stradao u minskom polju, kada je te civile odred Dušan Silni koristio kao živi štit. Narednog dana, sastavio sam kratku informaciju o ovom događaju za generala Kadijevića i visoki vojni vrh, i zatražio od organa bezbednosti detaljnije informacije o tom događaju. Istog dana sam dobio dodatne informacije u kojima se detaljnije opisuje taj događaj.¹³¹
148. U informaciji je navedeno da je 17. oktobra, dan pre događaja u minskom polju, odred Dušan Silni pod komandom Ljubana Devetaka saslušao jedan broj hrvatskih meštana koji su živeli u Lovasu. Tokom tih saslušanja, četiri lica su likvidirana. Narednog dana, srpski odred TO iz Valjeva (zapadna Srbija) – pod komandom potpukovnika Dimitrijevića i kapetana Darka Perića – planirao je da izvrši pretragu terena oko sela i tražio je dobrovoljce za taj zadatak. Niko se nije odazvao pozivu. Umesto toga, pripadnici odreda Dušan Silni su sakupili oko 30 hrvatskih meštana,

¹²⁹ Vujović svedočenje, st. 55.

¹³⁰ 17. novembar 2001 MKSJ intervju (traka 8/18), st.10-13.

¹³¹ Milošević T.15923; 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 2/18), st. 59; 18. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 9/18), st.18-19.

većinom starijih ljudi, i primorali ih da idu ispred njih, kada su oni upali u minsko polje. Nekoliko meštana je stradalo od mina, dok su ostali stradali kada je jedinica Dušan Silni otvorila vatru na one koji su pokušali da beže. Ukupno je stradao 21 hrvatski meštanin, a ranjeno je 12.¹³²

149. Dana 25. oktobra 1991. godine, UB je napisala informaciju u 10 primeraka pod nazivom „Zločin protiv 21 meštana” koja je prosleđena petorici generala JNA i vojnom tužiocu JNA. Informacija je dostavljena i Ministru odbrane Srbije, generalu Simoviću, i komandantu Štaba TO Srbije, generalu Slavoljubu Đokiću, a dve informacije su poslate u MUP i SDB Srbije.¹³³
150. Iako nisam imao podatke da iza odreda Dušan Silni stoji MUP Srbije, pripadnici ovog odreda su došli sa teritorije Srbije, a nisu bili pripadnici vojske. Iz tog razloga sam smatrao da su njihovi zločini bili u nadležnosti civilne policije. U informacijama koje sam dostavio bilo je identifikovano 12 lica koja su se sumnjičila za prisiljavanje Hrvata da budu u živom štitu u Lovasu, uključujući i jedno lice koje je imalo grčko prezime. Nije mi poznato da je MUP Srbije na bilo koji način reagovao u vezi sa ovim zločinima.¹³⁴
151. Što se tiče vojske, o zločinu sam obavestio vojnog tužioca JNA zato što je odred TO iz Valjeva bio na području Lovasa u to vreme, i dvojica njegovih starešina – komandant (potpukovnik Dimitrijević) i zamenik komandanta – su delom učestvovali u zločinima Protiv njih Uprava bezbednosti je sačinila i krivičnu prijavu koja je upućena nadležnom Vojnom tužiocu u Beogradu.¹³⁵
152. **Dokazni predmet 478 po pravilu 65ter** je izveštaj potpukovnika Milana Eremije, zamenika komandanta za moralno vaspitanje i političku propagandu, od 23. oktobra 1991. godine upućen Komandi 1. Vojne oblasti, za koji smatram da je autentičan, jer je podatke o ovom događaju Eremiji dao OB puk. Petković. U ovom izveštaju,

¹³² Milošević T.15923-15924; 18. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 9/18), st.19-21.

¹³³ 14. novembar 2001. MKSJ Intervju (traka 2/18), p.59-60; 18. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 9/18), st.19; Milošević T.15924-15925.

¹³⁴ Milošević T.16050-16051.

¹³⁵ Milošević T.16051; 14. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 2/18), st. 59-60.

Eremija navodi, „U zoni borbenih dejstava, nalazi se više grupa raznih paravojnih formacija iz Srbije, od Četnika, preko odreda Dušan Silni i raznih samozvanih dobrovoljaca kojima nije osnovni motiv borba protiv neprijatelja već pljačka narodne imovine i izživljavanje na nadužnim stanovništvom hrvatske nacionalnosti.” Eremija dalje navodi, „Prilikom zarobljavanja 80 meštana hrvatske nacionalnosti u selu Lovas od strane TO i Odreda Dušan Silni, vršeno je fizičko zlostavljanje nad istima nakon čega je ubijeno četiri meštana sela Lovas.” U njemu se dalje govori o ubistvu još 17 Hrvata koji su bili primorani da čiste minsko polje. Ovaj dokument je saglasan sa podacima koje sam ja prikupio o zločinima u Lovasu nakon što sam se lično raspitao. Primećujem da Eremija predlaže da je neophodno da se u razoružavanje paravojnih formacija – posebno odreda Dušan Silni, četnika i Arkanovih vojnika – uključe organi vlasti Republike Srbije,

¹³⁶

153. U ovoj izjavi sam već opisao sastanak između mene i pukovnika Petkovića u Šidu 28. oktobra 1991. godine, tokom koga me je dodatno informisao o zločinima koje su počinile dobrovoljačke jedinice na području Zapadnog Srema. Pored događaja u minskom polju, Petković me je obavestio da je oko 70 hrvatskih civila bilo likvidirano u Lovasu.¹³⁷

B. Tovarnik

154. Tokom sastanka sa pukovnikom Petkovićem 28. oktobra 1991. godine, obavestio me je da su, kako su jedinice JNA zauzimale određene teritorije na području Zapadnog Srema i dalje napredovale, organi bezbednosti JNA obavljali bezbednosne provere za civilno stanovništvo koje je ostalo na tom području. Lica za koja je utvrđeno da su bili civili koji nisu učestvovali u borbenim dejstvima su

¹³⁶ Milošević T.15947-15948; 18. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 9/18), st. 24-25.

¹³⁷ 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st. 5.

vraćena u svoja sela. Međutim, nedelju dana nakon što su organi bezbednosti poslali 35 hrvatskih civila nazad u Tovarnik, samo je petoro od tih civila bilo i dalje živo. Organi bezbednosti su saznali da su preostale likvidirale lokalne jedinice TO u Tovarniku. Ove podatke nije samo proverio, nego je pukovniku Petkoviću i potvrdio poručnik Marin Somborac, koji je bio na službi u organima bezbednosti u Kumboru ali se u to vreme nalazio u Lovasu.

138

C. Dalj

155. Dana 23. novembra 1991. godine, primio sam informaciju od OB 1. VO da je patrola Vojne policije na ekonomiji Lovas u blizini Dalja pronašla 23-24 izmasakrirana leša civila. Devet leševa je nađeno u hrpi smeća, a 14 je nađeno u obližnjem bunaru. Vojna policija je napravila video snimak ovog mesta i zabeležila neophodne detalje, a zatim je o ovom slučaju obavestila mesno nadležan MUP SBZS u Dalju. Dalja istraga slučaja je prepuštena MUP-u SBZS.¹³⁹

156. O ovom događaju sam izvestio Generalštab. Ne znam da li je MUP SBZS preduzeo bilo kakve korake da istraži ovaj slučaj, niti da li je iko krivično gonjen zbog ovog zločina.¹⁴⁰

D. Ovčara

157. I dalje tvrdim da mi do juna 1993. godine nije bilo poznato da su hrvatski civili i ratni zarobljenici bili ubijeni na ekonomiji Ovčara. Nakon pada Vukovara. 1991. godine, linijom organa bezbednosti sam obavešten da se petoro doktora iz vukovarske bolnice i četiri ili pet sveštenika nalazi u sabirnim centrima u Srbiji, i dogovorio sam da budu razmenjeni za grupu zarobljenih pripadnika JNA.¹⁴¹

¹³⁸ 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st.5-6.

¹³⁹ 18. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 9/18), st. 21-22; Milošević T.15946-15947.

¹⁴⁰ Milošević T.15947; 18. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 9/18), st. 22.

¹⁴¹ Vujović svedočenje, st. 45.

158. Za ubistva na Ovčari sam čuo od kapetana Murisa Zjaje, sa kojim sam stupio u kontakt u januaru 1993. godine, kako bismo razgovarali o optužbama protiv mene da sam otuđio veliku sumu novca u Vukovaru. Muris je bio komandir antiterorističkog voda 1. Gardijske motorizovane brigade u Vukovaru 1991. godine, i želeo sam da čujem od njega o kojoj sumi novca se radi i šta se sa njom desilo. Muris mi je saopštio da nije bio uključen u taj konkretan slučaj zato što ga je prethodno Komanda 1. Gardijske motorizovane brigade 20 novembra 1991. godine poslala na Ovčaru. Kada sam ga pitao «Kakva Ovčara?», on mi je rekao da ja ne znam za to i da će mi reći nekom drugom prilikom. Kada sam oslobođen optužbi, negde u junu 1993., našao sam se sa Muris koji mi je tada ispričao šta se dogodilo na Ovčari. Rekao je da su zarobljenici iz vukovarske bolnice za koje se sumnjalo da su pripadnici ZNG prebačeni na Ovčaru, gde se nalazila 80. Motorizovana brigada iz Kragujevca. Muris je bio upućen na Ovčara sa još nekoliko policajaca zato što je, na osnovu nekih izveštaja, tamo bilo problema sa pripadnicima TO SBZS. Kada je Muris vozilom stigao blizu Ovčare, čuo je ispaljene hice i o tome je radio vezom obavestio komandu Brigade. Verovao je da je razgovarao sa majorom Ljubišom Vukašinovićem, koji je bio zadužen za Vojnu policiju, a bio je potčinjeni majora Šljivančanina. Dobio je odgovor, „U redu. Vрати se nazad. To više nije naš problem.” Kasnije, Muris je od drugih pripadnika Gardijske brigade čuo da su „vukovarski teritorijalci” streljali oko 186 civila. Konkretno, rekao mi je da su u ovim likvidacijama učestvovali pripadnici odreda Leva Supoderica. Nakon toga, kapetan Čedo Papić, komandir čete inženjerije Gardijske motorizovane brigade sa Voždovca, pobrinuo se da se leševi sahrane uz pomoć buldožera brigade sa Voždovca. Kada sam ga upitao zašto to nije prijavio, on je rekao, „Dogovorili smo se da o tome ne pričamo.” Krajem 1993. ili početkom 1994. godine, informisao sam generala Dimitrijevića (tadašnjeg načelnika UB) o onome što sam od Murisa čuo o Ovčari.¹⁴²

159. Oktobra 1995. godine, razgovarao sam sa Jovanom Dulovićem, novinarom koji je

¹⁴² Milošević T.15931-15934, 15936; 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 8/18), st. 32-34; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st.12-13; Vujović svedočenje, st. 23.

1991. godine bio ratni dopisnik časopisa Vreme iz Vukovara. Dulović je ispričao da je Miodrag Lančužanin (Kameni), komandant Leve Supoderice, i Stanko Vujanović i Miroljub Vujović, komandanti TO SBZS, čije su jedinice izvršile likvidaciju zarobljenika na Ovčari. Dve osobe koje su učestvovala u ubistvima su Ljubiša Pavlović (Topola) iz Smedereva, koji je bio visok i imao je bradu, Ivica Andrić (Đetić) i neko sa nadimkom Šljuka. Dulović je takođe pročitao iz svoje beležnice da su tokom noći između 20. i 21. novembra, pripadnici paravojnih formacija došli u kuću Stanka Vujanovića u Vukovaru, gde je prisutan bio i Dulović, i počeli da se hvale šta su uradili na Ovčari. Sugerisao sam Duloviću da ima obavezu da napiše članak o sadržaju njegove beležnice koji se odnosi na događaje oko pada Vukovara, i on je zaista novembra 1995. godine napisao članak pod nazivom "Krvava priča". O informacijama koje sam dobio od Dulovića sam obavestio generala Dimitrijevića.¹⁴³

160. Takođe tokom 1995. godine, razgovarao sam i sa potpukovnikom Srećkom Borisavljevićem, koje je 1991. godine bio u Odeljenju bezbednosti 1. Gardijske motorizovane brigade, potčinjen Šljivančaninu. On je bio operativno zadužen za kasarnu u Vukovaru od 5. oktobra na dalje. Prema njegovim rečima, 19. novembra 1991. godine, Goran Hadžić i Arkan su došli u Velepromet sa dvojicom pratilaca. U to vreme, 186 hrvatskih zarobljenika je bilo pritvoreno u tom objektu pod stražom kapetana Nenada Bajića. Arkan je želeo da odmah preuzme te pritvorenika, ali je Bajić to odbio. Arkan je odgovorio, „Predaćesh ih kapetane, predaćesh.” Ovi zarobljenici su istog dana prebačeni na Ovčaru, a nakon toga u Sremsku Mitrovicu. Narednog dana, Vlada SBZS je održala sastanak u Veleprometu na kom je odlučeno da se ti zarobljenici predaju u nadležnost vukovarske TO, pod komandom Stanka Vujanovića. Kada je čuo za ovu odluku, Borisavljević je protestvovao kod Natka Petkovića, koji je u to vreme bio pomoćnik komandanta za politička pitanja 1. Gardijske motorizovane brigade. Petković mu je rekao da ne pravi probleme jer je Mrkšić u potpunosti upoznat sa odlukom i složio se sa njom. Ovi zarobljenici su

¹⁴³ 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 8/18), st. 34-35; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st.15-16; Vujović svedočenje, st.5, 21.

zatim prebačeni na Ovčaru.¹⁴⁴

161. Tokom 1998. godine sam imao jedan kratak susret sa generalom u penziji Mrkšićem. Kada sam ga pitao o onome što se desilo na Ovčari, Mrkšić mi je rekao, „Aco, kunem ti se decom svojom, da sam znao šta će im uraditi, nikada ih ne bismo predali lokalnim organima vlasti.” Zatim sam ga pitao zašto nije prijavio taj događaj linijom komunikacije, na šta je on odgovorio, „Kada smo saznali šta su im uradili, zakleli smo se da o tome ne pričamo.” Ovo nije bilo zakonito prema propisima JNA, zato što je svaki starešina koji je znao da je počinjen teški zločin bio dužan da prijavi taj zločin vertikalnom linijom komandovanja. Nisam imao vremena da ga pitam na kom nivou je doneta odluka da ovaj događaj bude tajna. Međutim, moja je procena bila da je on, kao disciplinovani oficir, morao pitati nekog nadređenog o tome.¹⁴⁵
162. O događaju na Ovčari sam razgovarao i sa Šljivančaninom 1998. godine, a on mi je rekao da su pripadnici TO SBZS želeli da uzmu hrvatske zarobljenike iz bolnice i kasarne JNA u Vukovaru. Rekao mi je i da su pripadnici TO, kada su videli da su neki od zarobljenika bili pušteni iz kasarne, pretili da će ga ubiti. Tada su zarobljenici prebačeni na Ovčaru, gde su zarobljenici da drugih lokacija prethodno bili dovedeni.¹⁴⁶
163. Iako počinio ubistava na Ovčari nisu bili pripadnici JNA, JNA je indirektno odgovorna za ovaj događaj. Pre nego što su žrtve ubijene, one su bile u nadležnosti 1. Gardijske motorizovane brigade, a žrtve su bile ubijene u zoni odgovornosti 80. Motorizovane brigade. Po važećim propisima JNA, komandanti ovih brigada su bili dužni da zaštite te zarobljenike. Na osnovu onoga što mi je rekao Šljivančanin, on je znao da su zarobljenici bili u opasnosti u vukovarskoj kasarni, i trebalo je da proceni da je u takvoj situaciji bilo najbolje da su zarobljenici odmah preveženi u

¹⁴⁴ 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st.14-15; Vujović svedočenje, st.6-7, 14.

¹⁴⁵ Milošević T.15936-15937, 16214; 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 8/18), st.36-37; Vujović svedočenje, st.29, 31.

¹⁴⁶ 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 8/18), st. 43-44.

sabirni centar u Sremskoj Mitrovici.¹⁴⁷

164. Iako sam sve ove informacije predao Upravi bezbednosti JNA, nije mi bilo jasno zašto na osnovu tih informacija nije bio odmah pokrenut sudski postupak.¹⁴⁸

X. Sabirni centri u Srbiji

165. 1. Vojna oblast je formirala sabirne centre za pritvorenike Hrvate u Stajićevu i Begejcima. U Stajićevu je bilo 1,324 zarobljenika, a u Begejcima ih je bilo 133. Obezbeđenje u ovim objektima je vršila ratna jedinica 33. logora za ratne zarobljenike iz Čačka, a komandant ovih centara je bio potpukovnik Nikola Petrović. General Milan Pujić je vodio komisiju SSNO za popis ratnih zarobljenika, i komandanti logora su ga o svemu obavestavali. Napominjem da to nisu bili organi bezbednosti i da je komandante sabirnih centara odredjivala i postavljala komanda 1. VO. Dana 16. decembra 1991. godine, ja sam obišao Stajićevo i Begejce, gde su pripadnici organa bezbednosti ispitivali pritvorenike kako bi utvrdili ko su bili pripadnici paravojnih organizacija Hrvatske i počinioeci teških zločina. To je bila moja prva i jedina poseta ovim sabirnim centrima. Moja je procena bila da su uslovi u ovim objektima bili nehumani zato što je bilo izuzetno hladno, a u objektima nije bilo adekvatnog grejanja. Preneo sam moja zapažanja Štabu Vrhovne komande i zarobljenici su nakon toga prebačeni u kazneno popravne (KP) domove u Sremskoj Mitrovici i Nišu gde su uslovi bili bolji. Znam samo za osam smrtnih slučajeva u sabirnim centrima Stajićevo i Begejci. Pravosudni organi su bili obavesteni o ovim smrtnim slučajevima i ustanovili su da su to bile prirodne smrti.¹⁴⁹

166. I dalje stojim pri tome da za formiranje i funkcionisanje sabirnih centara u Srbiji nije bila odgovorna Uprava bezbednosti. Sabirni centar nije isto što i logor za ratne zarobljenike. To je mesto gde se lica zadržavaju dok se ne utvrdi njihov identitet i da li su oni civili ili pripadnici neprijateljskih oružanih formacija. General Panić je izdao naređenja da se formiraju ovi sabirni centri, i oni su bili u nadležnosti

¹⁴⁷ Milošević T.16213-16214; 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 8/18), st. 41-43, 46.

¹⁴⁸ 1. jun 2002 MKSJ intervju, st.77.

¹⁴⁹ 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st. 8-9; Milošević T.16387-16388.

pomoćnika Sekretara SSNO sa civilni sektor. U sabirnim centrima su se nalazili timovi organa bezbednosti koji su ispitivali pritvorenike kako bi otkrili osumnjičene za krivična dela. Ovi timovi su bili u nadležnosti OB 1. VO a sa njihovim radom je bila upoznata i Uprava bezbednosti.¹⁵⁰

167. General Panić je zadužio Novosadski korpus za sveukupno stanje u sabirnim centrima u KP domu u Sremskoj Mitrovici i Stajićevu.¹⁵¹ Kontrolu stanja u sabirnim centrima više puta su vršili organi komandovanja 1. VO i novosadskog korpusa i o nadjenom stanju izveštavali su svoje komande, koje su posle nekog vremena ponavljale kontrole da bi proverili da li su otklonjene uočene slabosti. U ovom objektu se ukupno nalazilo 1,300 hrvatskih pritvorenika.¹⁵² Dana 4. avgusta 1992. godine, oko 800 hrvatskih zarobljenika iz Sremske Mitrovice je razmenjeno za 34 Srba. Pre toga, u Sremskoj Rači je izvršena je razmena 434 Hrvata za 337 zarobljenih pripadnika JNA iz garnizona Virovitice, Zagreba i Varaždina. Niko od Hrvata koji su tada bili razmenjeni nije bio osumnjičen da je počinio ratne zločine. Sve ukupno, krivične prijave su podnete u Vojnom sudu u Beogradu protiv 186 hrvatskih pritvorenika koji su bili osumnjičeni da su počinili ratne zločine, ubistva, silovanja, spaljivanje leševa i oružanu pobunu, a protiv 82je na kraju podignuta optužnica a 25 je osuđeno. Sva ova lica su otpuštena i razmenjena 4. avgusta 1992. godine.¹⁵³

168. Sećam se da sam video Hadžića na televiziji ubrzo nakon pada Vukovara kada je izjavio da je Vlada SAO SBZS usvojila odluku da svi ratni zarobljenici Hrvati budu predati njima, jer su oni imali sudove gde bi se sudilo tim zarobljenicima. O ovome su izvestile i dnevne novine Politika.¹⁵⁴ Goran Hadžić je vršio pritisak na mene da predam hrvatske zarobljenike vlastima SBZS. Na dan ili oko 27. novembra 1991. godine, Vlada SAO SBZS je uputila dopis Komandi 1. Vojne oblasti u kojem se izričito zahtevalo da se, u skladu sa odlukom koju je Vlada donela na svojoj sednici,

¹⁵⁰ Vujović svedočenje, st. 35.

¹⁵¹ Vujović svedočenje, st. 49-50.

¹⁵² Milošević T.16386.

¹⁵³ Milošević T.16388; Vujović svedočenje, st. 22, 42.

¹⁵⁴ 15. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 3/18), st.64; 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 7/18), st. 9; Vujović svedočenj, st.13-14.

njihovim pravosudnim organima odmah dozvoli da pregledaju spiskove svih zarobljenih lica, da im se omogući pristup i dozvoli direktan kontakt sa zarobljenicima u institucijama gde su bili privremeno zadržani, da im se ustupi sav materijal iz operativnih istraga koji su organi bezbednosti do tog trenutka pribavili, i da preuzmu jurisdikciju i ovlašćenja nad zarobljenicima i da oni predu u njihovu nadležnost. Ne znam kako je, i da li je uopšte, general Života Panić odgovorio na ovaj dopis. Na dan ili oko 29. novembra, Hadžićev ministar pravde, Vojin Šuša, uputio je dopis SSNO tražeći da se vukovarski zarobljenici predaju njima. Šuša pokazao interesovanje za određene zarobljenike, uključujući i Karla Cveka.¹⁵⁵

169. Dana 10. decembra 1991. godine, prisustvovao sam sastanku u KP Domu Sremska Mitrovica sa Goranom Hadžićem i delegacijom iz SAO SBZS u kojoj su se nalazili ministar pravde SAO SBZS Šuša, ministar Unutrašnjih poslova i još jedno lice, verovatno jedan tužilac iz SBZS. Pukovnik Tumanov je takođe bio prisutan na tom sastanku, kao i pukovnik Jugoslav Maksimović, rukovodilac operativnog tima OB. Na njihovo insistiranje, težište sastanka je bilo na sudbini i postupanju sa ratnim zarobljenicima iz Vukovara. Oni su nas obavestili, prilično arogantno i grubo, da oni imaju svoje pravosudne organe i organe unutrašnjih poslova, da je Vlada SBZS donela odluku da svi ratni zarobljenici sa područja Vukovara i Slavonije predu u njihovu nadležnost, i da će oni pronaći način da se izvrši predaja ovih zarobljenika njihovim organima, ako treba i sa oružjem. Oni su me takođe optužili za puštanje ratnih zarobljenika bez njihovog odobrenja i konsultovanja. Odgovorio sam da su zarobljenici u nadležnosti JNA i da će pravosudni organi JNA razmotriti to pitanje. Sugerisao sam im da nam mogu pomoći da rasvetlimo zločine sa područja Vukovara koje su počinili neki od zarobljenika, i da bi trebalo da obaveste organe bezbednosti u Sremskoj Mitrovici i Nišu o svemu što saznaju, ali da njihovi organi ne mogu da učestvuju u ispitivanju pritvorenika. Oni su saslušali moje stavove sa dozom rezigniranosti i situacija je postala pomalo neprijatna. Počeli su sa optužbama da mi otpuštamo ratne zločince i krvoloke a da njih o tome ništa ne pitamo iako su ih njihovi borci zarobili. Oni su me pozvali da sa njima odem na ručak, ali ja sam to

¹⁵⁵ 17 Novembar 2001 MKSJ intervju (traka 8/18), st. 44-45; 18. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 9/18), st. 7; Vujović svedočenje, st. 14, 57.

odbio, pa smo se Tumanov i ja vratili u Beograd. Pukovnik Maksimović i neki od članova njegovog operativnog tima u KP domu su ostali na ručku sa Hadžićem. **Dokazni predmet 772 po pravilu 65ter** je novinski članak pod naslovom "Hadžić optužuje Vasiljevića" koji je bio objavljen 1992. godine, nakon mog hapšenja. Ovaj članak sam predao tužilaštvu MKSJ tokom 2001. godine. Ovaj članak se odnosi na tu priliku kada sam se susreo sa Hadžićem u KP domu, i u njemu se nalaze tvrdnje koje je Hadžić izneo pukovniku Maksimoviću nakon što sam ja napustio sastanak, a u kojima se kritikuje moja odluka da se razmene zarobljenici iz Vukovara. Hadžić je takode tvrdio da će organi bezbednosti JNA ostati bez svog generala, tj. da ću biti smenjen i pozvan na odgovornost zato što sam zaštitio i pustio ratne zločince. Zapravo, ja sam kasnije te godine i bio optužen za puštanje iz zatvora pritvorenika iz Vukovara.¹⁵⁶

170. Pukovnici Bogdan Vujić, Bogoljub Kijanović i Tomić su bili oficiri u penziji iz KOG-a 1. Vojne oblasti ili Kontraobaveštajnog tehničkog centra Uprave bezbednosti. I dalje stojim pri tome da mi nije bilo poznato da su bili angažovani od Odeljenja bezbednosti 1. Vojne oblasti za rad u sabirnim centrima. Ovi oficiri su privremeno angažovani u skladu sa odlukom komande 1. Vojne oblasti da se angažuju penzioneri kako bi se pojačao njihov tim bezbednosti. Sećam se da su u decembru 1991. godine bili u sastavu tima organa bezbednosti koji je sprovodio operativne i istražne radnje u KP domu Sremska Mitrovica. U drugoj polovini decembra sam se susreo sa njima u KP domu, i tada sam naredio pukovniku Maksimović da ih razreši daljeg angažovanja.¹⁵⁷

171. Ja sam odgovoran za puštanje Vesne Bosanac iz KP doma Sremska Mitrovica, kao i za preporuku da ona bude razmenjena za zarobljene pripadnike JNA. Nakon naše istrage, utvrdili smo da ona nije bila odgovorna za činjenje bilo kakvih zločina protiv Srba u Vukovaru. Pre odlaska u razmenu, nadležni pravosudni organi JNA su o tome doneli odluku, a ne ja. Iako su je mediji u Srbiji predstavljali kao savremenog Jozefa Mengelea, nije bilo dokaza da su ona ili osoblje vukovarske

¹⁵⁶ 16. novembar 2001. MKSJ intervju(traka 5/18), st. 60; 18. januar 1999. razgovor u Vojnom sudu u Beogradu, st.11-12; 1. jun 2002. MKSJ Intervju, st.75-76; Vujović svedočenje, st. 14.

¹⁵⁷ Vujović svedočenje, st.33-34.

bolnice zlostavljali ili uskraćivali lekarsku pomoć Srbima. Naprotiv, postoje dokazi da je u bolnici uspešno izvršena operacija noge nad jednim pripadnikom JNA. Moj predlog da u razmenu može da ode i Vesna Bosanac je bila jedna od optužbi protiv mene u predmetu pred Vojnim sudom u Beogradu.¹⁵⁸

172. Komanda 1. VO je izdala posebna uputstva u vezi sa postupanjem sa zarobljenicima iz Vukovara i u vezi sa time formirala je svoju komisiju. Naređenja su generalno pozivala na neophodnost poštovanja odredbi Ženevske konvencije, a komandnom linijom iz 1. VO i komande Novosadskog korpusa vršena je kontrola stanja u sabirnim centrima. Po istim principima postupao je i Banjalučki korpus u čijoj je nadležnosti bio SC u Staroj Gradiški, jer je naređenje komande 1. VO dostavljeno i njemu, kao i Novosadskom korpusu.¹⁵⁹

XI. Osijek

173. General Kadijević je izdao naređenja da ne bi trebalo do bude vojnih akcija prema Osijeku. Međutim, general Biorčević se ogлуšio na ta naređenja, izjavivši, "Kadijević je tu da vodi politiku, a strategija i taktika su moj posao." Takođe je izjavio, "Ako ne bismo napredovali, oni iza nas, ljudi Gorana Hadžića, bi nas s leđa ubili." Ja sam preneo ove informacije Kadijeviću. Koliko se sećam, Biorčević nikada nije bio kažnjen zbog nepoštovanja Kadijevićevih naređenja. Zapravo, Biorčević je bio unapređen 22. decembra 1991. godine, po završetku delovanja Novosadskog korpusa u SBZS.¹⁶⁰

XII. Komande mesta u SBZS

174. Nakon pada Vukovara, vojne komade mesta su bile formirane u odrednim mestima do kraja 1991. godine. U tim mestima, postojala je civilna vlast kao izvršna vlast,

¹⁵⁸ 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 8/18), st.17.

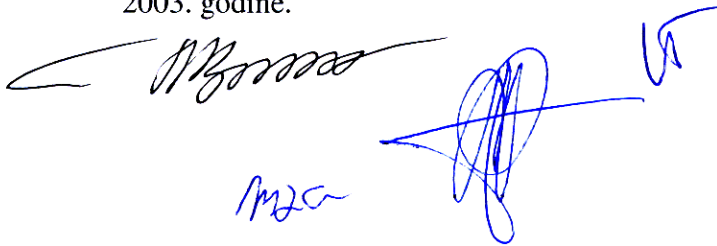
¹⁵⁹ Vujović svedočenje st. 49.

¹⁶⁰ 17. novembar 2001. MKSJ intervju (traka 8/18), st.8-10.

ali su neko vreme postojali i vojni organi.¹⁶¹

XIII. Presretnuti razgovori

175. Pre svedočenja u predmetu Milošević, preslušao sam deset presretnutih telefonskih razgovora i mogao sam da identifikujem učesnike. Moji komentari su zabeleženi u **Dokazni predmet 2490 po pravilu 65ter**, koji je moja deklaracija od 4. februara 2003. godine.¹⁶²

¹⁶¹ Milošević T.16211.

¹⁶² Milošević T.15788.

POTVRDA SVEDOKA

Ovu izjavu od 64 strana sam pročitao na srpskom jeziku i sadrži sve što sam rekao, po mom znanju i sećanju. Izjavu sam dao dobrovoljno i svestan sam da se može upotrebiti u sudskom postupku pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991., kao i da mogu biti pozvan da javno svedočim pred Sudom.

Datum: 19.04.2013. god.

Potpis: _____

(svedok)

POTVRDA PREVODIOCA

Ja, Vojislava Tasić, prevodilac, potvrđujem sledeće:

1. Odgovarajuće sam kvalifikovana i ovlašćena od strane Sekretarijata Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine da prevodim sa srpskog jezika na engleski jezik kao i sa engleskog jezika na srpski jezik.
2. Aleksandar Vasiljević mi je dao do znanja da govori i razume srpski jezik.

Datum: 19/4/2013

Potpis: _____

(prevodilac)